

UČEBNÉ OSNOVY PRE 6. ROČNÍK – úroveň 1. 2. 3.

Slovenský jazyk a literárna výchova pre 6. ročník

1. Charakteristika predmetu Slovenský jazyk a literárna výchova. Vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra je vo výchovno-vzdelávacom procese jedným z kľúčových. Prostredníctvom rozvíjania materinského jazyka v ústnej a písomnej forme u žiakov cielene budujeme zručnosti potrebné na získavanie informácií a na ich výmenu v sociálnom kontakte, čo má výrazný podiel na celkovej socializácii dieťaťa. Je osvedčené, že znaky – symboly, medzi ktoré môžeme priradiť aj písmo, výrazne uľahčujú orientáciu osôb s pervazívnymi vývinovými poruchami v čase, priestore a v sociálnom kontakte. Využívaním slova v jeho písomnej podobe ako symbolu reality možno ovplyvňovať ich každodenný praktický život a vstupovať do priameho usmerňovania ich jednotlivých činností aj bez neustálej priamej asistencie pri každom úkone.

Slovenský jazyk a literatúra pozostáva zo zložiek: čítanie a literárna výchova, gramatika a slohová výchova. Základy písania sa vyučujú v samostatnom vyučovacom predmete rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie. Obsah a ciele obidvoch súčastí uvedeného vyučovacieho predmetu sa úzko prelínajú a v závislosti od schopností každého žiaka sa možno v ňom prednostne zamerať na jednu alebo druhú jeho súčasť.

Pri využívaní blokového vyučovania pre žiakov s AU alebo PVP s MP je možné jednu vyučovaciu jednotku slovenského jazyka rozčleniť tak, že v rámci jedného bloku sa možno venovať aj učivu preberanému v inej zložke tohto predmetu.

Časové vymedzenie pre nadobúdanie jednotlivých vedomostí, zručností a návykov sa prispôsobuje individuálnym potrebám žiaka počas jednej vyučovacej jednotky, ale aj v celkovom časovom trvaní nácviku určitej zručnosti.

Pre nehovoriaceho žiaka uplatňujeme len tie ciele a obsah, ktoré sú pre neho zvláduteľné, resp. ich doplníme na základe odborných odporúčaní a vlastného prognostického odhadu. V časti PROCES sa nachádzajú odporúčania pre vyučovanie učiva príslušného ročníka, spravidla bližšie nešpecifikované podľa jednotlivých úrovní, pričom jednotlivé odporúčania sú využiteľné nielen v tom ročníku v rámci ktorého sú uvedené.

Čítanie a literárna výchova

Požiadavky v súvislosti s nácvikom techniky čítania, čítania s porozumením, reprodukcie obsahu textu u žiakov s AU alebo PVP s MP nie je možné zovšeobecniť a prezentovať ako univerzálne uplatniteľné. Nie je teda možné ani vyžadovať detailné dodržiavanie tohto rámca obsahu predmetu. Je potrebné počítať s tým, že jednotliví žiaci môžu prejavovať taký záujem o čítanie, že pomerne ľahko zvládnu jeho techniku a

iní, napriek priaznivejšej mentálnej kapacite, nebudú dostatočne prístupní metódam osvedčujúcim sa pri ostatných žiakoch a nebudú postupovať očakávaným tempom. V takých prípadoch učiteľ hľadá iný spôsob práce so žiakom, pričom však dosahovanie iných cieľov, vrátane obsahu učiva, dokáže patrične odôvodniť.

Môže sa stať, že žiak má napriek mentálnemu postihnutiu zvládnuté základy čítania už pri nástupe do školy. V tom prípade je nutné v jeho individuálnom vzdelávacom programe v zložke čítanie nadviazať na jeho úroveň čítania a nie mechanicky dodržiavať postup určený v učebných osnovách ročníka do ktorého je zaradený.

Pre niektorých žiakov s AU alebo PVP s MP nácvik čítania vychádzajúci z hláskovania a spájania hlások do slabík, ktoré izolovane nemajú žiadny význam, je nepochopiteľné a nezmyselné. Analyticko-syntetickú metódu nácviku čítania je vhodné u týchto žiakov nahradiť *globálnou metódou*. Vychádza sa pri nej z učebnice Moje učenie – učebný materiál pre deti s autizmom (2015).

Nie je záväzné učiť žiaka všetky tvary písmen veľkej a malej, tlačenej a písanej abecedy, pripúšťa sa nácvik čítania aj zápisu iba tvarov písmen veľkej tlačenej abecedy, treba však pamätať na neskorší obmedzený výber textov na čítanie – malé tlačené písmená.

V prípade, že žiak je schopný pracovať s viacerými tvarmi písma, možno mu pri preberaní každého písmena pridať aj tvar malého tlačeného, veľkého písaného a malého písaného písmena.

Pri výučbe čítania sa môže stať, že úroveň techniky čítania u žiaka presiahne úroveň jeho intelektuálneho a rečového vývinu a nebude v súlade s úrovňou chápania čítaného textu. Okrem textov na čítanie je preto potrebné takmer vždy využívať aj ilustrácie znázorňujúce kľúčové slová: osoba, zviera, vec, jav, činnosť, farby, výraz tváre a pod., alebo skutočné predmety, resp. predvádzanie činností.

Pri nácviku pozornosti žiaka a tých zručností, ktoré predchádzajú učeniu čítať, ale aj pri samotnom vyučovaní čítania dbáme na to, aby sme ho upútali témami jemu blízkymi, ktorých použitie môžu slúžiť ako motivácia, resp. odmena.

Obsah textov pripravovaných pre žiaka na čítanie a literárnu výchovu by mal rešpektovať skutočnosť, že chápanie textu, viet a odkazov, a to aj pre tých žiakov, ktorí disponujú dobrými rozumovými schopnosťami, sťažuje charakteristická črta autizmu alebo ďalších pervazívnych vývinových porúch – doslovné chápanie slov a slovných spojení. Ide, napr. o *dôslednú konkretizáciu* („preskočiť riadok” v skutočnosti znamená niečo iné, než čo žiadame od žiaka pri čítaní), o *stotožňovanie počutého a čítaného s tým, čo dieťa už pozná* (výraz v literárnom príbehu “zomrieť od smiechu” vyvolá v žiakovi opačnú predstavu, než sa ustáleným slovným spojením sleduje), o *neschopnosť postrehnúť moduláciu hlasu* (je ťažké, často až nemožné využívať prostriedky metakomunikácie).

Nevyužívanie, nezvládanie modulačných prvkov hlasu je nutné u žiakov rešpektovať (monotónne čítanie a pod.) napriek tomu, že v obsahu vzdelávania je uvedený aj nácvik modulácie hlasu. Niektorí žiaci ho môžu zvládnuť.

Gramatika a slohová výchova

Charakteristika osobitostí pri vyučovaní zložiek gramatika, slohová výchova a literárna výchova je postupne uvedená v časti obsahu vzdelávania pre 5. – 9. ročník. Je nevyhnutné oboznámiť sa s ňou pred začatím vypracovávania individuálneho vzdelávacieho programu pre žiaka ktoréhokoľvek ročníka, vrátane prvého stupňa, nakoľko vzájomnú súvislosť učiva v predmete slovenský jazyk a literatúra nie je možné presne rozčleniť. Z formálneho hľadiska nie je únosné, aby sa v texte obsahu vzdelávania opakovali rovnaké časti súvisiace s uplatnením určitého učiva vo viacerých ročníkoch pri rôznej úrovni.

Vzhľadom na spoločné prvky v zložkách čítanie – literárna výchova a slohová výchova navzájom úzko prepojené, je možné časovú dotáciu vyhradenú na čítanie využiť najmä na nácvik techniky čítania a čítania s porozumením a ďalšie prvky možno pričleniť do zložky slohovej výchovy, aj keď ich takto obsah vzdelávania neuvádza. Pri inej príležitosti rozvíjanie žiakových zručností v obsahu vzdelávania pričlenených k slohovej výchove možno uplatniť v zložke čítanie a literárna výchova, resp. v zložke gramatika.

Rozvíjanie slovnej zásoby je prirodzený proces, ku ktorému dochádza pri pedagogickom pôsobení na žiaka.

Rozlišujeme *prirodzené rozvíjanie slovnej zásoby* – patria sem všetky slová, ktorým žiak postupne rozumie (pasívny slovník), alebo ich sám používa (aktívny slovník) a *cielené rozširovanie slovnej zásoby* žiaka.

V predmete slovenský jazyk v každej jeho zložke sa využívajú nové pojmy v písomnej forme na vytváranie databázy pre každého žiaka, ktorou je „čítaná slovná zásoba” a „písaná slovná zásoba”. Tvorí ju slová, ktoré sa žiak naučí postupne čítať či písať tak, aby si ich vybavoval ako vytvorené stereotypy. Nehovoriaci žiaci aspoň v pojmovej podobe v spojení s ilustráciou, ktorú vedú k danej situácii priradiť. Cieľene nacvičované slová jeho čítanej aj písanej slovnej zásoby je vhodné zaznamenávať do tzv. *osobného frekvenčného slovníka*, ktorý možno kedykoľvek využívať na udržiavanie nadobudnutých „čítacích” stereotypov.

Osobný frekvenčný slovník je vhodné využívať aj v slohovej výchove, najmä pri nácviku čítania a písania zmysluplných odkazov, vyjadrení.

2. Proces vyučovania predmetu slovenský jazyk a literatúra sa bude realizovať na hodinách slovenského jazyka a literatúry 5 hodín týždenne, 195 hodín ročne. Nácvik

radu písmen v abecede sa nacvičuje postupne po vyznačených skupinách (štvoricach oddelených dvomi lomkami) a to popri vyučovaní iného učiva čítania a gramatiky. To znamená, že sa abeceda neučí v jednom časovom slede, ale žiakovi je potrebné poskytnúť dostatočný čas a dostatočný počet opakovaní na jej trvalé ukotvenie v pamäti.

Pri nácviku vybavovania si písomnej podoby slova v zložke gramatika postupujeme tak, že žiak najskôr pomenuje pred neho predložený predmet alebo obrázok, potom sa k nemu priloží pomenovanie predmetu, ktoré žiak odpíše – takým tvarom písma, ktoré používa (písané alebo tlačené, resp. paličkové); neskôr sa mu písomná predloha nacvičovaných slov nepredkladá, iba dodatočne, na kontrolu, ak urobil v slove chybu. Rozširovanie viet o vlastnosti a činnosti sa nacvičuje pomocou kartičiek so slovami aj s obrázkami.

Pri čítaní sa už dbá nielen na technickú stránku prečítaných slov v texte, ale na tejto úrovni vyučovania slovenského jazyka sa už postupne uplatňuje intonáciu oznamovacej vety a otázky, prípadne aj prejavovania radosti, smútku.

Slohová výchova je zameraná na zaznamenanie deja z príbehu zaradeného v literárnej výchove na základe otázok – buď napísaním jednoduchých viet na základe otázok položených učiteľom alebo vybraním obrázkov k textu a ich zoradením podľa vývinu deja (vystihnúť začiatok a koniec prečítaného textu, príbehu).

V rámci slohovej výchovy sa nacvičuje, alebo upevňuje v nadväznosti na medzipredmetové vzťahy, aj zvládnutie základnej sociálnej zručnosti – vedieť napísať svoje meno a priezvisko a adresu, naučiť sa vyhľadať spomedzi iných svoje meno, priezvisko, ulicu, na ktorej žiak býva, mesto, ulicu, na ktorej je jeho škola, meno učiteľky, svojich rodičov, súrodencov, príbuzných.

3. Ciele a obsah vzdelávania

Čítanie a literárna výchova, gramatika, slohová výchova

6. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Utvrdiť čítanie a písanie písmen naučených v predchádzajúcich ročníkoch,
- naučiť sa čítať a písať ďalšie písmená abecedy,
- čítať zmysluplné slabiky a krátke slová s ďalšími, postupne osvojovanými si písmenami,
- vedieť napísať svoje meno a priezvisko,
- vedieť sa sústrediť pri počúvaní reprodukovanej rozprávky, príbehu,
- vedieť vyjadriť správnosť, resp. nesprávnosť konania postáv, resp. svoje pocity („páči sa mi, nepáči sa mi“).

OBSAH

Čítanie a literárna výchova

Opakovanie a utvrdzovanie čítania písmen a ich zoskupenia v slabikách a slovách z predchádzajúcich ročníkov.

Oboznámenie sa s čítaním ďalších písmen abecedy: **y – ý, h, k, c, r**.

Automatizácia čítania doteraz nacvičených slov v krátkom texte.

Nácvik čítania slov s dvojhláskami **ia, ie, iu**.

Využívanie interpunkcie zaznamenananej v texte pri nácviku intonácie pri čítaní – bodka, otáznik.

Učiť sa spoznávať zo slov a modulácie hlasu pocity – radosť, hnev, smútok.

Na základe konania postáv rozlišovať dobro a zlo.

Gramatika

Opakovanie a utvrdzovanie písania písmen a slov nacvičených v predchádzajúcich ročníkoch.

Nácvik písania ďalších písmen abecedy.

Slohová výchova

Učiť sa rozlíšiť, ktoré obrázky z ponúknutého súboru súvisia s vypočutým textom (príbehom) a ktoré s ním nesúvisia.

Učiť sa napísať svoje meno s priezviskom a adresu bydliska (aj s ulicou a číslom domu).

6. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Rozšíriť osobný frekvenčný slovník pre čítanie,
- oboznámiť žiaka s písmenami „**ř, í**“ a spoluhláskovými skupinami vo fonémach „**dz, dž**“,
- vedieť napísať vlastné mená osôb s veľkým začiatočným písmenom,
- vedieť udržať pozornosť pri počúvaní reprodukovaného textu v predĺženom čase,

- vedieť napísať svoje meno s priezviskom a adresu bydliska,
- vedieť napísať meno a priezvisko svojej matky a otca,
- vedieť vymenovať postavy z príbehy.

OBSAH

Čítanie a literárna výchova

Opakovanie čítania doteraz naučených písmen.

Opakovanie čítania známych slov (nachádzajúcich sa v osobnom frekvenčnom slovníku).

Nácvik čítania textu, spojený s rozširovaním osobného frekvenčného slovníka z oblasti podľa záujmov žiaka.

Počúvanie umeleckého textu – rozprávky, veršované príbehy, v učiteľovom podaní aj v reprodukovanej podobe.

Tvorenie odpovedí k otázkam z textu prečítaného učiteľom – vymenovať postavy z príbehu, vedieť povedať, ktorá osoba (zvieratko) čo robilo, vyjadriť spoznanie rozlíšenie dobra a zla, správnosti a nesprávnosti konania postáv a vyjadriť vlastné pocity („čo sa mi páči, nepáči.”).

Gramatika

Nácvik písania nových písmen nacvičovaných v zložke čítanie.

Nácvik a upevňovanie písania vlastných mien osôb s veľkým začiatočným písmenom s predlohou (ak žiak nepoužíva pri písaní iba veľké tlačené písmená).

Písanie bez písomnej predlohy – pomenovanie javov a predmetov podľa jednoduchých ilustrácií a ich zaznamenanie slovom.

Slohová výchova

Nácvik a upevňovanie napísania svojho mena, priezviska, adresy (bez predlohy).

Nácvik a upevňovanie napísania mena a priezviska matky, otca, prípadne súrodencov, svojej učiteľky, názov školy a pod. (s predlohou).

6. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Naučiť sa poradie foném v slovenskej abecede,
- vedieť rozlíšiť rod a číslo podstatných mien,
- vedieť rozlíšiť životnosť podstatných mien mužského rodu,
- vedieť vyhľadať sloveso v rade slov,
- vedieť určiť zmenu významu oznámenia pri zmene predložky pri slove,
- vedieť použiť osobné zámeno namiesto podstatného mena.

OBSAH

Čítanie a literárna výchova

Zlepšovanie plynulosti čítania a intonácie oznamovacích a opytovacích viet.

Čítanie s porozumením – nacvičovať zapamätanie si obsahu prečítaného textu – podľa kontrolných otázok.

Zoznamovanie sa s detskými literárnymi dielami prostredníctvom nahrávok a televíznych a rozhlasových relácií (ľudové rozprávky, príbehy z prírody, príbehy o deťoch... – žáner sa určuje podľa záujmov žiaka).

Gramatika

Nácvik slovenskej abecedy spamäti v nasledovnom poradí (bez písmen s dĺžňami): A B C Č // D Ď E F // G H CH I // J K L M // N Ň O P // Q R S Š // T Ť U V // W X Y Z Ž (pozri proces).

Oboznámiť sa s obojakými spoluhláskami „b, p, m“ a s významom ich pomenovania („obojaké“ = po nich sa v niektorých slovách píše „mäkké i“ a v iných „tvrdé y“ – naučíme sa, v ktorých slovách treba napísať vždy „tvrdé y“ – z vybraných slov po „b, p, m“, vyberieme len tie, s ktorými sa žiak najčastejšie stretáva).

Nácvik vyhľadania slovesa v rade slov.

Oboznamovanie žiakov so zmenou významu na základe zmeny predložky - ilustrovať obrázkami (príklad: „Mačička je pod stolom.“ - keď zameníme kartičku s predložkou za inú, zmeníme aj umiestnenie mačky napr. m. je **NA** stole, ... **PRI** stole, deti idú **DO** mesta (tvárou k mestu), deti idú **Z** mesta (chrbtom k mestu...), deti sú **V** meste a pod. Nacvičovanie osobných zámen v nominatíve - ja, ty, on, ona, my, vy, oni (ony) ako ich náhrady za podstatné mená označujúce osoby (zámeno „ono“ vzhľadom na jeho zriedkavé využívanie v bežnom jazyku nie je potrebné preberať).

Slohová výchova

Nácvik správnej štylizácie viet – v poradí: Kto/čo robí (t. j. na prvom mieste stojí „kto“ alebo „čo“, na druhom „čo robí“ = podmet s prísudkom (názvy vetných členov nepoužívame), príklad: „Chlapec píše.“ - vetu možno ďalej rozvíjať po položení otázky „Aký?“ – „Malý chlapec píše.“; „Ako?“ – „Chlapec pekne píše.“.

Určovanie správneho poradia slov vo vetách uvedeného typu.

Formulovanie jednoduchých viet - písomných odpovedí na otázky.

Rozprávanie krátkeho príbehu podľa série obrázkov.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti a rozvíjanie sociálnych zručností pre 6. ročník

1. Charakteristika predmetu Rozvíjanie komunikačnej schopnosti a rozvíjanie sociálnych zručností. Z oblastí, ktoré sú pri autizme alebo ďalších pervazívnych vývinových poruchách poškodené, je najmarkantnejšie poškodenie v oblasti sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti. Nakoľko skutočná komunikácia predstavuje vždy sociálnu interakciu, nemožno od poškodenia sociálnych schopností komunikáciu oddeliť. Rozvíjanie schopnosti komunikovať je preto jedným zo základných cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím. V závislosti od miery postihnutia, resp. aktuálne používanej formy komunikácie, je cieľom vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností vytvorenie, resp. rozvíjanie komunikačnej schopnosti s atribútmi prostriedku vyjadrovania potrieb, nadväzovania kontaktov, ako aj výmeny informácií. Vo vyšších ročníkoch, resp. v prípade menšej miery autizmu, aj vyjadrovanie vlastných emocionálnych stavov a ich „čítanie“ zo správania iných ľudí (a najmä následná schopnosť prispôsobenia vlastného správania vnímaným informáciám verbálneho aj neverbálneho charakteru).

Na každom stupni vyučovania predmetu je potrebné rozvíjanie jestvujúcej schopnosti komunikácie v zmysle sociálnej komunikácie, ich posúvanie na vyššiu vývinovú úroveň a generalizácia naučených schopností na nové situácie, nový kontext. Prvoradým

cieľom vzdelávania je sociálne správanie zodpovedajúce veku žiaka, úrovni jeho schopností. Všetky naučené schopnosti je potrebné za úzkej spolupráce s rodinou generalizovať na prirodzené, domáce prostredie, inak vzdelávanie stráca zmysel.

Neoddeliteľnou súčasťou sociálneho správania sú schopnosti, ktoré napomáhajú sociálnej integrácii, tzv. integračné zručnosti (nadväzovanie a udržanie vzťahov, trávenie voľného času...), samoobslužné schopnosti. Integráciu v dospelosti ovplyvňuje schopnosť postarať sa o seba, o domácnosť. Súčasťou vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností je preto aj rozvíjanie sociálneho správania, sebaobsluhy a domáce zručnosti.

Okrem vyučovacích hodín vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností sa na rozvíjaní a upevňovaní komunikácie a sociálnych zručností podieľajú ďalšie vyučovacie predmety, najmä slovenský jazyk a pracovné vyučovanie.

Aby sa dieťa s AU alebo PVP s MP stalo členom skupiny a malo vzťah s iným dieťaťom alebo členom rodiny, musí mať schopnosti nevyhnutné k nadväzovaniu kontaktov. Členovia skupiny reagujú jeden na druhého a podieľajú sa na ovplyvňovaní štruktúry kontaktu. Deti sa samy rozhodujú, kedy a ako prebieha interakcia, nereagujú len na inštrukcie vonkajšieho vodcu. Deti sú aktívne, pretože aktivita sama je pre ne odmenou.

U malých detí, ktoré nemajú PVP, sa sociálne kontakty prejavujú rôznymi formami sociálnych hier. Avšak základy sociálnej hry sú väčšinou naučené v izolácii od iných detí. Dieťa sa naučí hádzať loptu, stavať vežu, bicyklovať samo, bez asistencie iných detí. To znamená, že dieťa naučené zručnosti nezačne automaticky využívať aj v aktivitách s inými deťmi. V ranom sociálnom vývine dieťa potrebuje zažiť rôznorodé sociálne interakcie, až potom ich začne samo vyhľadávať.

Sociálny vývin dieťaťa s AU alebo PVP s MP je od tejto prirodzenej cesty výrazne odlišný.

Problémy, vyplývajúce z autizmu alebo ďalších PVP, neumožňujú deťom, aby sociálne zručnosti nadobúdali spontánne, intuitívne, vyplývajúc zo sociálneho pochopenia. Z hľadiska používaných metód majú preto dominantnú úlohu kognitívne postupy a postupy terapie správania. Z rovnakého dôvodu deti naučené schopnosti neaplikujú spontánne v domácom prostredí. Je nevyhnutné nepretržite rodinu informovať o dosiahnutých pokrokoch detí a metódach ako ich preniesť domov – v oblasti komunikácie, sociálneho správania, sebaobsluhy i domácich zručností. Niektoré z uvedených cieľov je možné realizovať len v domácom prostredí.

Všeobecným cieľom vyučovacieho predmetu, ktorý sa prelína každým ročníkom a úrovňou vzdelávania je rozširovanie funkčnej komunikácie v kategóriách:

- žiadanie osobných potrieb,
- reakcie na správanie iných ľudí,
- komentovanie,
- žiadanie informácií,
- vyjadrovanie pocitov,

- vyjadrovanie prosociálnych postojov.

Vhodným východiskom je Laheyovej model vývinu reči, ktorý sa orientuje na jazykové schopnosti detí, komunikačné správanie, ako aj nerečové komunikačné správanie. Vychádza zo zákonitostí normálneho vývinu, pričom rešpektuje kognitívne a sociálne aspekty vývinu konkrétneho dieťaťa.

Pri voľbe cieľov na najbližšie obdobie vychádzame z dosiahnutej úrovne troch základných dimenzií jazyka: obsahu, formy a pragmatiky.

Obsah – o čom sa hovorí, alebo čo v reči rozumieme. Predstavuje sémantiku (význam), vyvíja sa spontánne počas celého života. Existujú tri hlavné kategórie obsahu: *predmety, vzťahy medzi predmetmi a vzťahy medzi dejmi*.

Forma – spôsob prenosu informácií. Prenos informácií sa môže uskutočňovať prostredníctvom zvukov, pohybmi alebo postavením rúk, používaním komunikačných symbolov a rôznych komunikačných prostriedkov, ktoré plnia rolu podpornej (augmentatívnej) alebo náhradnej (alternatívnej) komunikácie. *Augmentatívne* systémy komunikácie majú podporovať už existujúce, ale pre bežné dorozumievanie nedostatočné komunikačné schopnosti. *Alternatívne* komunikačné systémy sa používajú ako náhrada hovorenej reči.

Pragmatika – prečo dochádza ku komunikácii a ako sa uskutočňuje.

Rozlišujeme tri základné aspekty pragmatiky:

- prečo dochádza ku komunikácii (interakcia), regulácia a kontrola medzi partnermi komunikácie, dosiahnutie osobných cieľov, vzbudenie pozornosti,
- ako sa vyberajú formy vyjadrovania, aby slúžili potrebnej funkcii v danom kontexte. Časť správy je vždy nad jazyková - predmety, deje, vzťahy,
- ako upútať pozornosť, ako reagovať na prehovorenie inej osoby, ako ukončiť rozhovor, vedieť sa správať v roli počúvajúceho aj hovoriaceho, toho, kto sa nejakou formou vyjadruje.

Sekundárnym cieľom tohto vyučovacieho predmetu je zmierňovanie prejavov problémového správania.

Proces. Ciele možno dosiahnuť používaním správnych foriem komunikácie (verbálnej alebo alternatívnej a augmentatívnej).

Pri výbere správnych spôsobov komunikácie treba zohľadniť: aký je stupeň motivácie žiaka komunikovať, aký je repertoár neverbálneho komunikačného správania žiaka, či prejavuje žiak záujem o symboly, aká je kognitívna úroveň žiaka, aký komunikačný systém sa najlepšie hodí k spôsobu učenia žiaka, aké má žiak schopnosti na používanie zvoleného systému, aký je najjednoduchší spôsob komunikácie pre žiaka, ktorý spôsob komunikácie sa zdá byť najfunkčnejší pre žiaka, aká je pravdepodobnosť, že dieťa bude zvolený systém používať za rozličných okolností, aké má dieťa problémové správanie, ktoré je potrebné brať do úvahy pri výbere komunikačného systému.

Ciele možno dosiahnuť používaním vhodných foriem a stupňov pomoci:

- **prompt** (súčinnosť pedagóga prostredníctvom pomoci poskytnutej fyzicky, vizuálne alebo iným, nešpecifickým spôsobom),
- **tvarovanie** (jestvujúceho správania do inej, želanej formy),
- **reťazenie** (vybudovanie nového správania kombináciou jednoduchých prvkov správania).

Prvá úroveň obsahu vzdelávania je zameraná na neverbálnych žiakov.

Pri vyššej ako prvej úrovni obsahu vzdelávania je potrebné prejsť obsah všetkých nižších úrovní daného ročníka. Vzhľadom na fakt, že narušenie sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti je pre PVP symptomatické, ako aj fakt, že autistický vývin je charakterizovaný svojou nerovnomernosťou, je takmer nepravdepodobné, aby žiak mohol postupovať rovnomerne v jednotlivých vyučovacích predmetoch v rovnakom ročníku a na rovnakej úrovni, že každý nový školský rok sa automaticky prechádza do cieľov vyučovacieho predmetu ďalšieho ročníka. Ciele a obsah je potrebné voliť na základe dosiahnutej vývinovej úrovne, t. j. vybrať si najbližší dosiahnuteľný ročník a primeranú úroveň daného ročníka. **Znamená to, že žiak je viacero školských rokov vzdelávaný podľa obsahu rovnakého ročníka, nepostupuje ani vzhľadom na ročník, ani úroveň** – závisí to od kapacity konkrétneho žiaka, od miery PVP, mentálnej úrovne, pridružených porúch.

Vyučovanie sa člení na také dlhé časové úseky, ktoré zodpovedajú možnostiam žiaka, ako aj metodike práce so žiakmi s AU alebo PVP s MP - predovšetkým štrukturalizácia, vizualizácia a individuálny prístup.

Cieľom nie je za jeden školský rok zvládnuť ciele jedného ročníka, ale zvoliť ciele takého ročníka a takej úrovne, ktoré žiak môže dosiahnuť - na ktoré má vývinové predpoklady, v jeho vlastnom, individuálnom tempe, sprostredkované špecifickými formami, metódami a prostriedkami, ktoré sú jedinečné pre každého žiaka s AU alebo PVP s MP.

Ciele jednotlivých ročníkov, resp. úrovní je potrebné vždy adaptovať vzhľadom na zvolené formy komunikácie. Žiak, ktorý je verbálne zdatný, automaticky nevyužíva svoje slovné vyjadrovanie na sociálnu komunikáciu, či vyjadrovanie potrieb. Rovnako nie je pre autistický vývin prirodzené, že slovné sa vyjadrujúce dieťa má osvojené a pragmaticky využíva preverbálne formy komunikácie. **Pre optimálnu voľbu správnych cieľov prejdeme cieľmi od najnižšieho ročníka a najnižšej úrovne, čím vlastne diagnostikujeme stupeň dosiahnutej vývinovej úrovne. Počas jedného školského roka je možné prechádzať z obsahu vzdelávania a cieľov jedného ročníka do ďalšieho ročníka, či ďalšej úrovne.**

Ciele prispôbujeme aktuálnej forme komunikácie žiaka (verbálnej – neverbálnej, neverbálnej predmetnej – neverbálnej obrázkovo – slovnej).

Poznámka k alternatívnej alebo augmentatívnej komunikácii (AAK).

Väčšina detí, ktoré sú neúspešné v dosiahnutí verbálnej komunikácie, môžu získať komunikačnú schopnosť používaním AAK. Neexistuje najefektívnejšia forma pre deti s AU alebo PVP s MP. Výber vhodnej AAK je zložitý, môže, aj nemusí viesť k verbálnemu vyjadrovaniu. Najdôležitejšia je správna voľba AAK vzhľadom na

konkrétne dieťa. Úspešná komunikácia vyžaduje, aby dieťa bolo schopné používať určité komunikačné prostriedky. Vždy je potrebné zvážiť silné a slabé stránky dieťaťa a vyberať s ohľadom na výhody a nevýhody AAK.

Najpoužívanejšie formy komunikácie pre dieťa s AU alebo PVP s MP sú: reč, ukazovanie alebo výmena obrázkovo-slovných symbolov, písanie alebo ukazovanie na písané komunikačné symboly.

Najpoužívanejšia forma komunikácie je reč, predovšetkým pre jej zrozumiteľnosť, ako aj schopnosť posilňovať verbálny prejav detí bez špecifického tréningu. Reč je vždy poruke, možno ju rýchlo a úspešne využiť. Napriek uvedenému, je pre dieťa s AU alebo PVP s MP reč mimoriadne náročná forma komunikácie. Čím neskôr začne dieťa s AU alebo PVP s MP „hovoriť“, tým je pravdepodobnejšie, že sa verbálna komunikácia vôbec nevyvinie, najmä u detí s veľmi malými schopnosťami vokálnej imitácie.

Rôzne komunikačné symboly na rôznej abstraktnej úrovni, od predmetov a fotografií k obrázkovo-slovným, až písaným symbolom, sú najpoužívanejšou formou AAK u nehovoriacich detí. Ich výhodou je, že komunikačný partner dieťaťa nemusí byť školený, aby ich vedel používať.

Prvé komunikačné symboly vychádzajú z porovnávania s identickými reálnymi predmetmi prostredia, ktorých používanie je veľmi rýchlo osvojiteľné. Používaním týchto symbolov je zaručená presnosť vyjadrovania vďaka ich nemennosti a jednoznačnosti. Ich používanie je možné technicky prispôbiť aj deťom s prípadnými pridruženými poruchami (motoriky) –počítač, rôzne osobné elektronické „komunikátory“. Ich nevýhodou je, že musíme mať komunikačné symboly v danom priestore, inak dieťa nie je schopné komunikovať, ak sa nevyskytuje komunikačný symbol, vyskytuje sa problémové správanie). Neexistuje prirodzená skupina ľudí, ktorá ich používa. Pri ich používaní musia byť komunikujúce osoby blízko seba.

S narastajúcou zložitou slovnou (abstrakciou), sa aj symboly stávajú abstraktnejšími, abstraktnejšie vyjadrenia je ťažko symbolizovať. Zložitejšie slová často vôbec nemožno vyjadriť. Napriek uvedeným nevýhodám je pre mnoho detí s AU alebo PVP s MP používanie neverbálnych foriem AAK východisko, najmä ak majú slabú úroveň vokálnej, resp. verbálnej imitácie, ak sú závislí na verbálnych promptoch (aby verbálne komunikovali, potrebujú najprv verbálny prompt, aj napriek verbalite spontánne reč nevyužívajú na komunikáciu), majú problémy so začatím rozhovoru (časté aj u detí používajúcich slovné vyjadrovanie) alebo problémy komunikovať v stresujúcich situáciách. Ich rozvíjaním umožníme aj deťom, ktoré sa nedokážu slovne vyjadrovať, zúčastňovať sa komunikačných interakcií a dávať komunikácii zmysel (pragmatika).

U detí hovoriacich, ale závislých na verbálnych promptoch, používanie AAK zmierňuje až eliminuje túto „závislosť“ a podporuje spontánnosť komunikácie.

Niekoľko poznámok k posunkom

Najpoužívanejšia forma komunikácie u detí so sluchovým postihnutím.

V repertoári dieťaťa s AU alebo PVP s MP môže mať motorická imitácia dôležité miesto.

Učiteľ môže používať fyzický prompt, ktorý postupne zmierňuje.

Posunky sú nezávislé od vonkajšej pomoci a pomôcok, podobne ako reč.

Posunková reč vytvára topograficky založený jazyk, ktorý je podobný reči.

Posunky môžu podporiť vývin reči.

Užívatelia sa musia naučiť posunkovú reč.

Každý posunok musí byť presne motoricky zvládnutý, pedagóg musí byť školený nielen v posunkovej reči, ale aj v používaní promptov a ich diferenciacnom podmieňovaní.

Dieťa s AU alebo PVP s MP najčastejšie zlyháva, lebo sa nedokáže naučiť použiteľné množstvo slov (posunkov), nepoužíva ich spontánne a negeneralizuje.

2. Proces vyučovania predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a rozvíjanie sociálnych zručností sa bude realizovať na hodinách rozvíjania komunikačnej schopnosti a rozvíjania sociálnych zručností 5 hodín týždenne a 195 hodín ročne.

Stanovené ciele dosahujeme rozmanitými spôsobmi, podľa individuálnych kapacít žiaka, ním preferovaných aktivít a vychádzajúc z tvorivosti učiteľa a prirodzených možností sociálneho a komunikačného prostredia školy.

3. Ciele a obsah vzdelávania

6. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Nepretržite udržiavať expresívne vyjadrovanie potrieb symbolmi a ak je to možné rozširovať o vyjadrenia ďalších potrieb,
- spontánne vyjadrovať potrebu nasýtiť hlad a smäd a vykonať hygienické potreby prostredníctvom komunikačného symbolu na úrovni primeranej porozumeniu nezávisle na situačnom kontexte,
- spontánne vyjadrovať ďalšie potreby, nezávisle na situačnom kontexte,
- spontánne vyjadrovať súhlas a nesúhlas v sociálnych interakciách sociálne prijateľným spôsobom,
- rozvíjať schopnosti neverbálnej imitácie,
- využívať schopnosť – čakať na uspokojenie potrieb, na plánovanie blízkej budúcnosti,
- spontánne aplikovať pravidlo kooperácie (pravidlo: „Ideš ty – idem ja“) v rámci skupiny detí,
- učiť sa ďalšie vedomosti a informácie o sebe samom a najbližších a sprostredkovať ich okoliu sociálne prijateľným neverbálnym spôsobom,
- udržiavať osvojené zručnosti sociálnej kooperácie v prirodzených situáciách interakcií s deťmi i dospelými,

- nepretržite udržiavať dosiahnutú úroveň samostatnosti a nezávislosti v oblasti sebaobsluhy a domácich zručností (s vizualizáciou potrebnou na udržanie dosiahnutej miery samostatnosti),
- zmierňovať odlišnosti v oblasti stravovacích návykov.
-

OBSAH

Zámerné vyvolávanie situácií, ktoré motivujú k vyjadrovaniu potrieb žiakov tak, aby už naučené komunikačné prostriedky/ symboly boli upevňované ich neustálym používaním v primeraných situáciách.

Vyjadrovanie súhlasu a odmietnutia v situáciách bežného života, primerane k sociálnemu kontextu.

Neverbálna imitácia:

- ukázanie na pery, nos a iné,
- imitácia pohybov a výrazov tváre,
- napodobňovanie fúkania,
- napodobňovanie otvárania úst,
- napodobňovanie pohybov tváre s ostro kontrastujúcim hrubomotorickým pohybom,
- napodobňovanie vyplazovať jazyk
- iné: oblizovanie pier, zahryznutie do vrchnej pery, stlačenie pier dovedna, umiestnenie jazyka medzi zuby a súčasné fúkanie a iné.

Rozvíjanie neverbálnej komunikácie so žiakom na plánovanie aktivít blízkej budúcnosti (víkendu, budúceho týždňa).

Upevňovanie znalostí základných osobných údajov/ informácií o sebe samom a svojich najbližších a vyjadrovať ich primeranými komunikačnými prostriedkami v adekvátnych situáciách.

Formou skupinových neverbálnych rozhovorov (s použitím neverbálnych komunikačných prostriedkov) podmieňovaných vonkajšou motiváciou učenie prvkov spoločnej pozornosti a ich uplatnenie v sociálnej komunikácii.

Podporovanie vokalizácie. Kedykoľvek, keď žiak vydá zvuk podobný reči, pochváľte ho, príp. po ňom opakujte. Zaznamenávajú si každú situáciu, v ktorej je vysoký výskyt spontánnej vokalizácie. Spievajte, používajte hudbu a predmety, vydávajúce zvuky.

Manipulácia s predmetom spojená so zvukom. Učiteľ urobí činnosť s predmetom a súčasne produkuje zvuk charakteristický pre daný predmet: auto + „vfff“.

Postupné navykanie na hygienické návyky súvisiace s dospievaním (používanie antiperspirantu, hygienickej vložky a pod.).

Používanie jednoduchých kuchynských spotrebičov pod dohľadom učiteľa, s pomocou procesuálnych schém (varná kanvica a pod.).

6. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Rozvíjať porozumenie verbálnych výpovedí v prirodzených socio – komunikačných situáciách, s následnou primeranou verbálnou reakciou,
- preniesť rozvíjanie žiaka od stola a stoličky do prirodzenejšieho prostredia.

OBSAH

Generalizácia viet „Čo mám“ – v rozhovore.

Reakcia na otázku „Čo si prosíš?“ , s použitím predmetov, alebo obrázkov predmetov, o ktoré má žiak záujem.

Reakcia na otázku „Dotkni sa...“ – svojej časti tela (vývinový postup porozumenia: ústa – oči – nos – vlasy – jazyk – hlava – uši – ruky – prsty – brucho – zuby – brada – palce – kolená – chrbát – nechty, atď.).

Reakcia na otázku „Prines...“(„Daj mi x“ – len predmet x exponovaný , „Daj mi y“ – exponovaný na predmet y, „Daj mi x alebo y“ – exponované oba predmety. Najprv predmety pre žiaka motivačné, neskôr : oblečenie, jedlá, hračky, predmety domácnosti, zvieratá, nábytok atď.).

Označenie pomenovaného ukázaním na obrázok (ukázať na obrázok pomenovaného predmetu.).

Označenie pomenovaného ukázaním na obrázok (ukázať na obrázok pomenovanej činnosti).

Označenie pomenovaného ukázaním na obrázok (ukázať na obrázok pomenovanej reálnej osoby, ktorá je na fotografii: fotografie žiaka, učiteľa, personálu školy, spolužiakov, rodiny).

Plnenie inštrukcií sediac na stoličke („zatlieskaj, vstaň – sadni si, urob pápá, poklopaj po stole, zdvihni ruky, objím ma, choď – zastav sa“ atď.).

Porozumenie: priniesť dve položky.

Porozumenie: priniesť položku podľa určenej veľkosti (veľká – malá).

Porozumenie: priniesť farbu.

Porozumenie: priniesť tvar.

Porozumenie: priniesť položku podľa určenej kombinácie: farba + predmet.

Porozumenie: priniesť položku podľa určenej kombinácie dvoch abstraktných vlastností (veľkosť + farba, atď.).

Porozumenie: priniesť položku podľa určenej kombinácie troch vlastností.

Vytvorenie schopnosti zaujať interaktívnu rolu iniciátora rozhovoru, aj reagujúceho v rozhovore.

6. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Určiť vlastné pohlavie,
- určiť pohlavie iného človeka,
- identifikovať svoje oblečenie,
- identifikovať svoju tašku,
- identifikovať ostatné veci, ktoré žiakovi patria,
- vedieť pomenovať veci, ktoré žiakovi patria,
- schopnosť nájsť svoje miesto/ lavicu v triede.

OBSAH

Identifikácia/ uvedomovanie si vlastnej osoby (pohlavia).

Rozlišovanie a pomenovanie iných osôb podľa pohlavia, oblečenia, výzoru a iných znakov (muž, žena, dieťa).

Rozlíšenie a pomenovanie predmetov používaných v bežnom živote žiaka, ktoré žiakovi patria/ nepatria.

Orientácia v priestore triedy – poznať napr. svoju lavicu.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútný systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Matematika pre 6. ročník

1. Charakteristika predmetu Matematika. Pre úspešné zaradenie sa žiaka s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) do bežného denného života je veľmi dôležitá aj matematická spôsobilosť. Individuálnym prístupom získava žiak prostredníctvom matematiky základné matematické vedomosti, zručnosti a návyky tak, aby ich v rozsahu svojich individuálnych schopností a možností, na svojom aktuálnom stupni vývinu dokázal v živote prirodzene aplikovať.

Ciele predmetu matematika sú kladené tak, aby bol obsah a proces vzdelávania orientovaný na žiaka, aby prostredníctvom individuálneho, názorného a štruktúrovaného prístupu pôsobili na pozitívny kognitívny rozvoj a v konečnom dôsledku aj na rozvoj celej osobnosti žiaka s AU alebo PVP s MP.

Hranice obsahu učiva jednotlivých ročníkov nesmú byť prekážkou pre efektívne vzdelávanie žiaka. Obsah učiva a čas potrebný na jeho zvládnutie sa prispôsobuje individuálnym schopnostiam žiaka.

V dôsledku triády postihnutia je potrebné klásť dôraz nielen a obsah vzdelávania, ale predovšetkým na prístup k žiakovi s AU alebo PVP s MP, na výber vhodných metód, foriem, didaktických prostriedkov a pomôcok a v neposlednej rade aj na vhodné učebné prostredie. Neschopnosť žiaka spolupracovať na vyučovaní môže byť spôsobená aj vonkajšími činiteľmi.

Pre mnohých žiakov s AU alebo PVP s MP je práca s učebnicou problémom, preto je potrebné zvoliť inú formu sprostredkovania učiva. Môžu to byť rôzne pracovné listy, manipulácia s konkrétnymi predmetmi, obrázkami, pracovné úlohy uložené v škatuliach, výučba prostredníctvom počítača a podobne. Záleží na osobitostiach žiaka, je potrebné adekvátne reagovať na jeho potreby, schopnosti a možnosti. To si vyžaduje cieľavedomú a namáhavú prácu pedagóga, využívajúc jeho vedomostný, kreatívny, flexibilný a ľudský potenciál.

Učivo má byť prezentované takými formami a metódami, ktoré sú pre daného žiaka najpriateľnejšími. Je treba mať na zreteli, že nie je podstatné to, aby si žiak osvojil čo najväčšie množstvo učiva, ale aby osvojené učivo vedel v čo najväčšej miere využívať v praktickom živote.

2. Proces vyučovania predmetu matematika sa bude realizovať na hodinách matematiky 4 hodiny týždenne, 156 hodín ročne.

Množstvo, veľkosť, farba, tvar a povrchový materiál sú vlastnosti, podľa ktorých žiaci na 1. úrovni porovnávajú a triedia predmety. Zdokonaľujú sa v orientácii vpravo – vľavo, osvojujú si vzťahy na – pod. Prostredníctvom skladania celku z častí si vytvárajú základy chápania súvislostí a priradenosti. Počítajú v obore do šesť. Spoznávajú guľu medzi predmetmi každodenného života.

Žiaci v 2. úrovni sa učia vzťahy drahší – lacnejší. Z dôvodu nepružnosti kognitívneho myslenia žiakov s autizmom je potrebné pri výučbe tieto vzťahové slová dať do vzťahu k iným slovám (predmetom). Vhodnou formou výučby je nakupovanie, resp. simulácia obchodu.

Žiaci šiesteho ročníka 3. úrovne sa zdokonaľujú v sčítovaní a odčítovaní v obore do 1000. Osvojujú si násobenie a delenie v obore násobiliek do 100, numeráciu prirodzených čísel v obore do 10 000, početové výkony v tomto obore, násobenie a delenie 10, 100, 1000. Pri zadávaní úloh musíme mať na zreteli, že inštrukcie nesmú byť zložité a dlhé, musia byť jasne formulované aby dané informácie mohli žiaci správne spracovať, aby neboli pre nich mätúce, čo by mohlo spôsobiť zlyhanie pri ich riešení. Pri výpočtoch môžu žiaci používať kalkulačky.

3. Ciele a obsah vzdelávania

6. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Tvoriť skupiny z rozličných predmetov,
- oboznámiť sa s tvarmi a povrchmi materiálov,
- poznať farby, – orientovať sa v priestore,
- poznať a vedieť kresliť základné geometrické tvary podľa predlohy,
- pochopiť množstvo 6.

OBSAH

Triedenie a porovnávanie predmetov podľa vlastností.

Vzťahy: kratší – dlhší.

Orientácia v priestore, vzťahy: vpravo –vľavo, na – pod.

Skladanie celku z častí. Číslo 6, počítanie do 6, čítanie a písanie čísllice 6.

Priradovanie predmetov k číslu 6.

Priradovanie čísla 6 k predmetom.

Poznávanie základných geometrických tvarov a ich kreslenie podľa predlohy, kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník.

Gul'a – priradovanie, triedenie a spoznanie gul'i medzi predmetmi každodenného života.

6. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Osvojiť si základné počtové výkony v obore prirodzených čísel do 20, s prechodom cez desiatku,
- osvojiť si základné rovinné a priestorové útvary,
- využívať osvojené vedomosti v reálnom živote.
-

OBSAH

Porovnávanie a triedenie predmetov podľa vlastností.

Vzťahy: drahší – lacnejší.

Sčítovanie a odčítavanie v obore do 20, s prechodom cez desiatku, s pomocou názoru, zápis príkladov sčítovania a odčítavania v obore do 20.

Riešenie jednoduchých slovných úloh.

Pomenovanie a triedenie rovinných útvarov: kruh, štvorec, obdĺžnik a trojuholník.

Pomenovanie a triedenie rovinných útvarov: krivá a rovná čiara.

Kocka, valec a hranol – priradovanie k názvu, triedenie a ich spoznanie medzi predmetmi každodenného života.

Kupovanie, platenie a počítanie so skutočnými peniazmi - centy, eurá.

6. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Vedieť sčítovať a odčítovať v obore do 1000,
- násobiť a deliť v obore do 100,
- osvojiť si numeráciu prirodzených čísel v obore do 10 000,
- vedieť sčítovať a odčítovať v obore do 10 000,
- osvojiť si násobenie a delenie 10, 100, 1000,
- vedieť merať a rysovať úsečky danej dĺžky,
- vedieť používať jednotky dĺžky: mm, km,
- osvojiť si rysovanie rôznobežiek, rovnobežiek a kolmíc,
- osvojiť si základné rovinné obrazce: trojuholník, štvorec, obdĺžnik,
- osvojiť si základné priestorové útvary: kocka, kváder.

OBSAH

Písomné sčítanie a odčítavanie v obore do 1000, príklady typu:

621	145	695	790	900	628
<u>339</u>	<u>535</u>	<u>488</u>	<u>- 453</u>	<u>- 329</u>	<u>- 459</u>

Násobenie a delenie v obore násobiliek do 100.

Tvorenie a zápis príkladov násobenia a delenia v obore násobiliek do 100.

Násobilka číslom 7, 8, 9 a 10 – pamäťový nácvik.

Riešenie jednoduchých slovných úloh na násobenie a delenie.

Numerácia prirodzených čísel v obore do 10 000, orientácia na číselnej osi, porovnávanie čísel.

Násobenie a delenie 10, 100, 1000, precvičovanie na jednotkách dĺžky, hmotnosti a objemu.

Sčítovanie a odčítavanie do 10 000 písomné a spamäti.

Riešenie jednoduchých slovných úloh.

Základné jednotky času: sekunda, minúta, hodina, určovanie času.

Dĺžka úsečky, meranie dĺžky, rysovanie úsečky danej dĺžky.

Súčet dĺžok úsečiek, rozdiel dĺžok úsečiek.

Jednotky dĺžky: mm, km, premieňanie jednotiek.

Meranie dĺžky, rysovanie úsečiek danej dĺžky aj v mm.

Rysovanie priamok daným bodom a danými dvoma bodmi.

Rysovanie rôznobežných priamok.

Rysovanie rovnobežných priamok.

Rysovanie kolmíc pomocou trojuholníka s ryskou.

Pravý uhol.

Základné rovinné obrazce: trojuholník, štvorec, obdĺžnik, vyznačovanie, popis, vlastnosti strán, rysovanie štvorca a obdĺžnika.

Základné geometrické telesá: kocka, kváder, popis základných vlastností.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútorný systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Vlastiveda pre 6. ročník

1. Charakteristika predmetu Vlastiveda. Vlastiveda je integrovaný vyučovací predmet v 4. až 6. ročníku pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) v rámci ktorého žiaci získavajú základné poznatky z oblasti prírodovedných a spoločenskovedných odborov.

Vlastiveda nadväzuje na poznatky o prírode a spoločnosti, ktoré žiaci získali vo vecnom učive v 1. až 3. ročníku. Utvára základy pre vyučovanie spoločensko-vedných a prírodovedných predmetov.

Cieľom vyučovacieho predmetu vlastiveda je vytvárať pozitívny vzťah žiakov k prostrediu v ktorom žijú. Viest' ich k úcte k dospelým, priateľskému vzťahu k spolužiakom. Vychováva ich k tvorbe ochrane životného prostredia.

Obsah vyučovacieho predmetu vlastiveda vychádza z miestneho prírodného prostredia a prežívanej sociálnej skutočnosti. Na základe pozorovania získajú žiaci základné poznatky o živej a neživej prírode z prostredia miestnej krajiny. Na základe poznania miestnej krajiny žiaci získavajú vedomosti a osvojujú si učivo o Slovenskej republike.

Neoddeliteľnou súčasťou vyučovania vlastivedy sú vychádzky, exkurzie, návštevy výstav a rôznych podujatí, pri ktorých žiaci pozorovaním získavajú konkrétne poznatky o predmetoch, javoch a živočíchoch v ich prirodzenom prostredí.

2. Proces vyučovania predmetu vlastiveda sa bude realizovať na hodinách vlastivedy 3 hodiny týždenne, 117 hodín ročne.

Žiaci s AU alebo PVP s MP sa musia vo svojom bezprostrednom prostredí cítiť bezpečne, musia vedieť kde má čo svoje miesto, musia vedieť kde a s čím môžu počítať. To, čo môžu urobiť pre svoje bezprostredné okolie, triedu a spolužiakov im musíme povedať, dať im primerané úlohy, ktoré si s vedomím povinnosti aj zastanú. Musíme im dať na vedomie, že tie činnosti, ktoré vykonali sú dôležité a všetci sa tešia, že ich urobili.

Pochopenie rodinných vzťahov môže byť pre žiaka s AU alebo PVP s MP problematické. Najzákladnejšie rodinné vzťahy – rodičia, súrodenci, starí rodičia poznajú, pretože ich bezprostredne prežívajú v každodennom živote. Niektoré z nich vedia aj bez pomoci vymenovať. Širšie rodinné vzťahy nechápu vôbec, alebo len veľmi ťažko. Pomocou by mohlo byť vyhotovenie albumu s fotkami, ktoré si môžu často prezeráť, rozprávať o nich, odpovedať na otázky.

Väčšina žiakov s AU alebo PVP s MP si neuvedomuje vlastné telo, nevšímajú si napr. rozmery svojho tela. Avšak kritéria telesného zdravia sa vedia mechanicky naučiť, na základe pravidiel ich aj dodržiavať. Pedagóg sa musí usilovať, aby žiak nadobudol čo najviac poznatkov o sebe samom, o ochrane svojho zdravia.

Sviatky, pamätné dni a významné udalosti žiakom pripomínať priebežne.

Dôležité vo vyučovacom procese vlastivedy sú vychádzky a exkurzie, ktoré umožnia žiakom priamo pozorovať napr. dianie v prírode, orientovať sa v okolí, spoznávať rôzne činnosti dospelých atď.

3. Ciele a obsah vzdelávania

6. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Poznať osobné údaje blízkych ľudí,
- orientovať sa v priestore,
- orientovať sa v čase,
- poznávať prírodu v priamom kontakte,
- orientovať sa v bežných životných situáciách.

OBSAH

Základná orientácia

Mená blízkych ľudí.

Rozoznávanie ľudí podľa veku: dieťa, dospelý, starý, mladý.

Orientácia v čase: vymenovať ročné obdobia, dni v týždni.

Orientácia v priestore – rozlišovanie prístupných a neprístupných priestorov, pohybovanie sa v priestore podľa pokynov, odkladanie predmetov v priestore.

Poznávanie najbližšieho okolia školy.

Spoznávanie vlastného tela – pomenovanie šiestich častí tela na sebe a na iných.

Poznávanie prírody

Pozorovanie zmien v prírode podľa ročných období – zvieratá, rastliny, počasie.

Ďalšie domáce zvieratá.

Ďalšie voľne žijúce zvieratá.

Poznať niektoré vtáky vyskytujúce sa v regióne.

Izbové a lúčne kvety – rozlíšenie.

Rozoznávanie ihličnatých a listnatých stromov.

Orientácia v bežných životných situáciách

Verejná doprava – cestovanie v dopravnom prostriedku.

Zvládnutie telefonovania s pomocou, napr. z telefónnej budky, z mobilu.

Pošta – poslať pohľadnicu, list.

Nácvik samostatného prechodu cez cestu.

Obchod – zvládnuť jednoduchý nákup s pomocou, platenie nákupu s pomocou, vedieť určiť hodnotu platidla.

Využitie služieb s pomocou podľa možností regiónu.

Objednať jedlo a pitie s pomocou, podľa rady personálu.

Oboznámenie sa s ubytovacími zariadeniami podľa možností regiónu.

Vedieť vyjadriť, opísať bolesť, zdravotný problém, vedieť odmerať telesnú teplotu.

Spoločná návšteva lekárne, vyzdvihnutie liekov na lekársky predpis s pomocou

9. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Orientovať sa v širšom okolí školy,
- poznať charakteristické znaky ročných období,
- poznať príbuzenské vzťahy, vzťahy medzi členmi rodiny,
- poznať rastliny a zvieratá miestnej oblasti,
- chápať význam aktívnej ochrany prírody,
- pochopiť užitočnosť rastlín pre človeka a ostatné živočíchy, – osvojiť si pravidlá správnej životosprávy, osvojiť si základné pravidlá kultúrneho správania

OBSAH

Škola a okolie školy

Poznávanie okolia školy – návšteva dôležitej budovy, stavby.

Orientácia v okolí školy.

Orientácia v čase a priestore

Kalendár: dni, týždne, mesiace, dátum, Určenie času podľa hodín.

Určenie miesta: vedľa, popri, okolo, všade a iné.

Príroda

Na jeseň

Charakteristické znaky prírody na jeseň – zmeny počasia.

Odlietanie vtákov na jeseň.

Zber ovocia, zeleniny a poľnohospodárskych plodín. Uskladnenie a využitie ovocia a zeleniny.

V zime

Pozorovanie počasia – sneh, ľad, zima, mráz.

Listnaté a ihličnaté stromy.

Starostlivosť o voľne žijúce zvieratá v zime.

Zimný spánok niektorých zvierat. Bezpečnosť pri hrách na snehu.

Na jar

Pozorovanie zmien počasia na jar, charakteristické prejavy počasia.

Jarné práce – na poli, v záhrade.

Pozorovanie zmien rastlín v tomto ročnom období – stromy, kry, kvety. Časti rastlinného tela – koreň, stonka, list, kvety, plod. Znak života rastlín – svetlo, teplo, voda, vzduch.

Poznávanie ďalších rastlín miestnej oblasti, ovocné stromy, kry, kvety. Pozorovanie zmien v živočíšnej ríši – vtáky, zvieratá a ich mláďatá.

V lete

Pozorovanie zmien v prírode v lete.

Typické letné práce na poli - žatva, zber obilia.

Kosenie trávy, sušenie, zber sena.

Zber lesných plodov – zameranie sa na miestne podmienky, ich využitie. jedlé a jedovaté huby - stavba tela húb.

Bezpečné správanie sa v prírode – nebezpečenstvo požiarov, hluk, odpadky. Ochrana prírody.

Starostlivosť o zdravie

Prehľad poznatkov o ľudskom tele.

Základné hygienické návyky - význam osobnej hygieny a čistoty prostredia pre zdravie, Zmyslové ústroje a ich ochrana.

Zdravie a choroba: zdravá výživa a jej význam pre zdravie.

Oboznámenie s prácou lekárov a zdravotných sestier v zdravotnom stredisku, vedieť, ako sa správať u lekára, spoločná návšteva zdravotného strediska.

Poznanie pojmov: liek, lekársky predpis, , bolesť, choroba, odmeranie teploty pri chorobe.

Spoločná návšteva lekárne.

Obliekanie sa podľa ročného obdobia.

Rodina, obec

Orientácia v príbuzenských vzťahoch.

Chápanie úlohy rodiny, vzťahy medzi členmi rodiny, úcta k starším.

Vek osôb v príbuzenstve – starý, mladý, starší, mladší.

Návšteva obchodného centra, strediska, správanie sa v obchode pri nákupe, poznávanie ďalších platidiel a manipulácia s nimi.

Poznávanie okolia obce, pozorovanie krajiny.

Vychádzky a exkurzie podľa možností jednotlivých regiónov.

Oboznamovanie sa s rôznymi druhmi práce: v poľnohospodárstve, v továrni, v obchode, na pošte, v službách, v doprave, v zdravotníctve.

6. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Oboznámiť sa so začiatkom národných dejín,
- poznávať miestnu krajinu,
- poznávať svoju vlasť,
- pracovať s mapou,
- rozširovať poznatky o živej a neživej prírode.

OBSAH

Začiatky našich národných dejín

Slovania

Príchod Slovanov na naše územie a spôsob ich života. Samova ríša a Avari. Prvý pokus o vytvorenie štátu.

Začiatky slovenských dejín

Formovanie štátu – Pribina, Mojmír, Rastislav.

Veľká Morava – prvý štát západných Slovanov.

Význam príchodu Cyrila a Metoda a ich prínos pre rozvoj našej vzdelanosti a kultúry.
Rozkvet a pád Veľkej Moravy.

Slovensko v Uhorskom štáte

Slovensko – súčasťou Uhorského štátu, Štefan I.

Stredoveké mestá na Slovensku - vznik a rozvoj miest.

Vpády Tatarov.

Slovensko (14. – 15. st.) – hospodársky najrozvinutejšia časť uhorského štátu., vznik miest a rozvoj remesiel, zakladanie cechov. Život šľachty a poddaných (sedliacke vzbury).

Matúš Čák Trenčiansky.

Uhorský kráľ Matej Korvín a rozvoj vzdelanosti. Academia Istropolitana.

Kultúrne pamiatky na Slovensku, najmä vo vlastnom regióne.

Zem a jej zobrazenie

Glóbus, mapa sveta.

Orientácia na mape.

Slovenská republika

Štátne symboly: zástava, znak, hymna, pečať, ich používanie.

Bratislava – hlavné mesto Slovenskej republiky, sídlo republikových orgánov a inštitúcií.

Historické a kultúrne pamiatky v Bratislave. Priemysel a doprava Bratislavy.

Slovensko (západné, stredné, východné). Podnebie. Povrch – pohoria, nížiny.

Vodstvo. Poľnohospodárstvo. Priemysel. Významné mestá jednotlivých regiónov.

Rekreačné oblasti, kúpele, chránené prírodné oblasti.

Živá príroda

Človek a starostlivosť o jeho zdravie. Stavba ľudského tela.

Vývojové etapy v živote človeka: detstvo, dospelosť, mladosť, staroba.

Zdravie a choroba, infekčné choroby. Základné hygienické pravidlá. Zásady správnej výživy. Prvá pomoc pri úrazoch a zlomeninách.

Neživá príroda

Uhlie, ropa, zemný plyn, kamenná soľ, železná ruda.

Piesok, žula, hlina, vápenec – stavebný materiál.

Výroba malty – laboratórna práca.

Poznávanie látok

Veci a látky. Zmeny látok: hrdza, topenie a tuhnutie, rozpustnosť. Spoločné a odlišné vlastnosti látok. Cukor, soľ. Vlastnosti týchto látok.

Porovnávanie a meranie

Dĺžka – jednotky dĺžky: km, m, mm.

Hmotnosť - jednotky hmotnosti: kg, g. Praktické váženie.

Objem – jednotky objemu: liter, deciliter. Praktické meranie.

Teplota – jednotka teploty - °C, bod varu, bod mrazu. Praktické meranie.

Čas – pohyby Zeme a s nimi súvisiace javy. Dĺžka dňa a noci, striedanie ročných období.

Mesiac, týždeň, deň, hodina, polhodina, štvrt'hodina, minúta.

Elektrická energia

Elektrárne. Využitie elektrickej energie v priemysle, poľnohospodárstve, doprave, v domácnosti.

Elektrospotrebiče, k čomu slúžia, ako sa s nimi zaobchádza. Bezpečnosť pri ich používaní. Šetrenie elektrickou energiou. Možnosti vzniku požiaru. Predchádzanie požiaru v byte, budove, privolanie požiarnikov.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútný systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Etická výchova pre 6. ročník

1. Charakteristika predmetu Etická výchova. Etická výchova pomáha žiakom rozvíjať svoju identitu, poznať svoje silné a slabé stránky, zároveň ich učiť pochopiť a akceptovať druhých, vytvárať pozitívne vzťahy a prevziať zodpovednosť za seba i za druhých. Vďaka týmto cieľom etická výchova účinne pripravuje žiakov na zmysluplný a produktívny život v rodine, na pracovisku i v spoločnosti.

Etická výchova pomocou moderných interaktívnych výchovných metód pozitívne ovplyvňuje hodnotovú orientáciu žiaka, podporuje pochopenie zvnútorňovania mravných noriem a napomáha osvojenie si správania, ktoré je s nimi v súlade.

Cieľom etickej výchovy je v rámci možností nahradiť žiakom chýbajúce pozitívne skúsenosti, vrátiť im pocit dôvery v seba i okolie, pomáha im nadobudnúť zdravé sebedôvera, učiť ich vychádzať s rovesníkmi, podporovať rozvoj pozitívnych osobnostných vlastností a pomôcť zvnútorňovať prosociálne hodnoty a postoje.

2. Proces vyučovania predmetu etická výchova sa bude realizovať na hodinách etickej výchovy 1 hodinu týždenne, 39 hodín ročne. Pri využívaní blokového vyučovania pre žiakov s AU alebo PVP s MP je možné jednu vyučovaciu jednotku rozčleniť tak, že v rámci jedného bloku sa možno venovať aj učivu preberanému v inej zložke tohto predmetu.

Hlavný dôraz sa kladie na rozvíjanie a upevňovanie vedomostí a zručností, ktoré nemá žiak dostatočne rozvinuté z predchádzajúcich ročníkov a až v ďalšom rade na získavanie a upevňovanie nových; nie je však nevyhnutné zotrvávať na predmetnom učive, ak žiak nedosahuje v primeranom čase očakávaný pokrok.

Pri vyučovaní sa odporúča naučiť sa identifikovať a vyjadriť city, vedieť vyjadriť radosť a vďačnosť. Učiť žiakov zvládnuť prudké emócie, ako ovládať negatívne city. Osvojiť si základy empatie v každodennom živote, učiť sa rozlišovať pasívne, agresívne a asertívne správanie. Osvojiť si pozitívne vzory správania. Naučiť sa žiť prosociálne správanie v bežných životných situáciách.

Žiaci s AU alebo PVP s MP budú pracovať na hodinách etickej výchovy podľa svojich individuálnych schopností na všetkých úrovniach.

3. Ciele a obsah vzdelávania

6. ROČNÍK

CIELE

- Osvojiť si a v praxi realizovať ďalšie sociálne zručnosti,
- osvojiť si základy spoločenského správania,
- Chápať pojmy vcítenie (empatia), asertivita, spolupráca, sociálne pozitívne (prosociálne), správanie.

OBSAH

Identifikácia a vyjadrenie vlastných citov

Naučiť sa identifikovať a vyjadriť city

- Mimické vyjadrenie citov a postojov.
- Vedieť vyjadriť radosť a vďačnosť.
- Identifikovať vlastné city.
- Relaxácia.
- Identifikácia negatívnych citov a ich zvládnutie.

Naučiť sa zvládnuť prudké emócie

- Identifikovať negatívne city a ich zvládnutie.
- Depresia.
- Ovládanie základných pravidiel vyjadrovania citov.

Vyššie emócie

- Úloha vyšších emócií v rozvoji charakteru.
- Hľadať vhodné spôsoby, ako ovládať negatívne city.

Empatia

- Základne zručnosti emociálnej a kognitívnej empatie.
- Neverbálne vyjadrenie empatie.
- Pochopenie druhých.
- Empatia v každodennom živote.

Asertivita

Pasívne, agresívne a asertívne správanie

- Aktivity zamerané na pochopenie významu asertivity.
- Príčiny a opodstatnenosť svojho rozhodovania.
- Odmietnutie.
- Sťažnosť. Vysvetliť svoje názory a práva. Mať odvahu vysloviť návrh.
- Poznať nevhodnosť pasívneho a agresívneho správania.
- Riešenie konfliktov.

Reálne a zobrazené vzory

- Pozitívne vzory správania v každodennom živote.
- Pozitívne vzory správania v literatúre.

Prosociálne správanie

Spolupráca

- Vedieť spolupracovať s druhými.
- Výhody spolupráce.

Pomoc, darovanie, delenie sa

- Prijímať a dávať – základné prvky v medziľudských vzťahoch, priateľstve a láske.
- Motivácia k prosociálnemu správaniu.

Priateľstvo

- Význam a hodnota priateľstva.

Náboženská výchova pre 6. ročník

1. Charakteristika predmetu Náboženská výchova. Náboženská výchova pomáha žiakom učiť sa kresťanským postojom a kresťanskému životnému štýlu.

Žiak objavuje prostredníctvom viery rozmer nádeje. Nádej v dieťati rozvíja dôveru, ktorá mu umožňuje dôverovať sebe, ľuďom a Bohu. Nádej otvára dieťaťu dvere do sveta – do niečo nového, neznámeho. Na jednej strane sa žiak snaží o istú nezávislosť, ale na druhej strane túži niekam patriť. Túži po vzťahoch s rovesníkmi a s Bohom. Dokáže vnímať dobro, čím rozvíja svoj pozitívny postoj k životu.

Náboženská výchova učí objaviť rozmer nádeje na ceste k sebe, k svetu a k Bohu. Učí oceniť potrebu kresťanskej nádeje pre osobný život. Formovať postoj nádeje prostredníctvom biblických postáv.

2. Proces vyučovania predmetu náboženská výchova sa bude realizovať na hodinách etickej výchovy 1 hodinu týždenne. Pri využívaní blokového vyučovania pre žiakov s AU alebo PVP s MP je možné jednu vyučovaciu jednotku rozčleniť tak, že v rámci jedného bloku sa možno venovať aj učivu preberanému v inej zložke tohto predmetu.

Hlavný dôraz sa kladie na rozvíjanie a upevňovanie vedomostí a zručností, ktoré nemá žiak dostatočne rozvinuté z predchádzajúcich ročníkov a až v ďalšom rade na získavanie a upevňovanie nových; nie je však nevyhnutné zotrvávať na predmetnom učive, ak žiak nedosahuje v primeranom čase očakávaný pokrok.

Pri vyučovaní sa odporúča pracovať so symbolom kotvy. Pre lepšie uchopenie významu symbolu ho rozvíjame v štyroch rovinách: *večná rovina* (čo symbol hovorí sám o sebe): kotva je ťažký železný predmet, ktorý upevňuje loď k mólu, *subjektívna rovina* (čo symbol hovorí mne, akú mám s ním skúsenosť): kotva pripomína domov, ako miesto istoty, bezpečia, ako zátoku na rozbúrenom mori života, *objektívna rovina* (čo symbol hovorí nám): kotva je znamením nádeje, *náboženská rovina* (čo nám

symbol hovorí o skúsenosti Boha a človeka): kotva je znamením nádeje vo večný vo večný život a ukotvenie života človeka v Bohu.

Žiaci s AU alebo PVP s MP budú pracovať na hodinách náboženskej výchovy podľa svojich individuálnych schopností na všetkých úrovniach.

3. Ciele a obsah vzdelávania

6. ROČNÍK

CIELE

- Objaviť rozmer nádeje na ceste k sebe, k svetu a k Bohu,
- oceniť potrebu kresťanskej nádeje pre osobný život,
- formovať postoj nádeje prostredníctvom biblických postáv.

OBSAH

Odpúšťame si navzájom

Môj postoj k sebe (sebaúcta) a k ľuďom
Môj postoj k Bohu (priateľstvo s Bohom)
Ježiš chce byť hosťom u Zacheja
Ježiš odpúšťa ľuďom (uzdravenia)
Ježiš ma uzdravuje

Boh nám odpúšťa

Šťastie a dobro človeka
Hriech a jeho následky /vina, previnenie/
Sviatosti – znamenia Božej lásky /krst, sviatosť zmierenia/
Sviatosť zmierenia – sviatosť uzdravenia

KONÁME DOBRÉ SKUTKY

Priatelia
Pomoc ľuďom
byť ako Ježiš
Ježiš ide v ústrety ľuďom
Ježiš pomáha
Boh sa stará o človeka

ROZPRÁVAME SA S ĽUĎMI

Formy rozhovoru
Rozhovor zbližuje ľudí

ROZPRÁVAME SA S BOHOM

Boh sa prihovára ľuďom

Rozhovor s Bohom

Ježiš nás učí modliť sa – modlitba Otčenáš

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Pracovné vyučovanie 6. ročník

1. Charakteristika predmetu Pracovné vyučovanie. Vyučovací predmet pracovné vyučovanie má významnú úlohu vo vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) a to z hľadiska: úspešného sociálneho začlenenia sa do spoločnosti, vytvárania sociálneho, pracovného a osobného uplatnenia sa, individuálneho rozvoja jeho osobnosti a z hľadiska vytvárania vzťahov k okolitému životu.

Pracovné vyučovanie je dôležitým faktorom pri vytváraní samoobslužných a hygienických návykov, pri vytváraní a rozvoji poznávacích procesov, motorických a pracovných zručností a návykov. Osvojovanie si rôznych pracovných zručností vo vyšších ročníkoch je dôležitým činiteľom predprofesionálnej prípravy.

Pracovné vyučovanie prispieva k uspokojovaniu osobných potrieb žiaka, k rozvoju jeho schopností, možností a zručností. V kooperácii s ostatnými predmetmi prispieva k rozvoju celej osobnosti žiaka, a tým sa stáva jeho život zmysluplnejším a nezávislejším.

Obsah predmetu pracovné vyučovanie sa realizuje v čo najväčšej miere v prirodzených podmienkach, v situáciách, v ktorých bude žiak danú činnosť v reálnom živote vykonávať.

Pri blokovom vyučovaní sa rozdeľuje vyučovacia jednotka na kratšie časové úseky, podľa schopností žiaka tak, aby bola dodržaná určená časová dotácia.

Obsah predmetu je členený na tri úrovne, v jednotlivých úrovniach na zložky. Toto rozdelenie vychádza zo schopnosti žiaka osvojiť si obsah daného učiva a zo schopnosti vedieť ho aplikovať v súčasnom i budúcom praktickom živote.

Zložky vyučovacieho predmetu pracovné vyučovanie

Samoobslužné činnosti – žiaci nadobúdajú zručnosti v starostlivosti o hygienu tela a zovňajšku, osvojujú si stravovacie návyky a pravidlá stolovania.

Práce v domácnosti – obsahom zložky je osvojovanie si základných pracovných návykov v domácnosti, zručností potrebných pri domácich prácach a udržiavanie poriadku. Súčasťou tejto zložky je aj šitie. Žiaci nadobúdajú zručnosti v základných technikách šitia a ručných prác. Súčasťou zložky práce v domácnosti sú aj práce v kuchyni. Žiaci si osvojujú základné znalosti o potravinách, a ako udržiavať v kuchyni poriadok a hygienu. Vo vyšších ročníkoch nadobúdajú zručnosti pri príprave jednoduchých nápojov a jedál.

Súčasťou pracovného vyučovania v 1. úrovni je zložka rozvoj jemnej a hrubej motoriky. Cieľom tejto zložky je stimulácia motoriky, rozvoj koordinácie oko – ruka, zameriavanie pozornosti žiaka, rozlišovanie materiálov zmyslovým vnímaním, osvojenie si následnosti pracovných krokov činností.

Práce v dielni – žiaci si osvojujú schopnosť rozlišovať rozličné materiály, spoznávajú ich v praktickom živote, osvojujú si manuálne zručnosti s nimi a vytvárajú jednoduché výrobky.

Technické kreslenie – žiaci vo vyšších ročníkoch 3. úrovne sa prostredníctvom praktických činností učia zhotovovať technické náčrty a výkresy výrobkov.

Pestovateľské práce – žiaci 2. a 3. úrovne sa učia rozpoznávať rôzne druhy ovocia a zeleniny, nadobúdajú základné pestovateľské zručnosti, osvojujú si starostlivosť o izbové rastliny.

Pri realizácii výchovno-vzdelávacieho procesu je potrebné individuálne pre každého žiaka citlivo zvážiť výber vhodných metód, foriem, didaktických prostriedkov a pomôcok, vhodnú formu motivácie, optimálnu náročnosť a čas potrebný na vykonanie úlohy, mieru členenia úlohy na jednoduchšie kroky, formu a mieru pomoci, vhodné učebné prostredie s optimálnym množstvom stimulov.

U žiakov s AU alebo PVP s MP býva častým problémom nedostatok motivácie, pozornosti a vytrvalosti. Preto treba pri vytváraní úlohy pre konkrétného žiaka vedieť, čím sa dá motivovať (čo býva mnohokrát ťažké zistiť) a upútať jeho pozornosť. Zvyčajne na začiatok práce zaradíme ľahkú úlohu, ktorú žiak bezpečne zvládne a ktorá ho môže motivovať k ďalšej práci. Až potom zaradíme úlohu alebo činnosť, ktorú si má žiak osvojiť, poprípade utvrdiť. Na záver zaradíme úlohu alebo činnosť, ktorú má žiak rád. Nácvik jednotlivých činností nesmie byť samoúčelným, snažíme sa o to, aby žiak osvojenú činnosť vedel využiť v praktickom živote, inak jej osvojenie nemá pre žiaka význam. Jednotlivé pracovné úlohy je potrebné rozdeliť podľa schopností žiaka na čiastkové úlohy, inak by si ju žiak pre jej náročnosť nemusel vedieť osvojiť.

Žiakovi je potrebné poskytovať primeranú pomoc, forma a miera závisí od schopností konkrétného žiaka. Pri najslabších žiakoch môže ísť o úplnú fyzickú pomoc pedagógom. Ak si žiak osvojil určitú časť činnosti, pedagóg poskytuje len čiastočnú fyzickú pomoc. Pre iných žiakov môže byť postačujúcou pomocou slovný návod alebo predvedenie činnosti. Najmiernejšou pomocou je poskytnutie pomoci prostredníctvom pokynov. Pre niektorých žiakov môže byť dostatočnou pomocou už len samotná prítomnosť pedagóga. Je potrebné citlivo zvážiť, ktoré činnosti už má žiak osvojené, aby mu nebola poskytovaná väčšia pomoc ako žiak v skutočnosti potrebuje, čím by sa brzdil jeho ďalší rozvoj.

Pri vzdelávaní žiakov s autizmom je dôležité aj prostredie, v ktorom sa pracovný proces realizuje. Nesmie byť prestimulované, aby pozornosť žiaka bola sústredená na požadovaný úkon a nebola odvádzaná prostredím. Netreba zabúdať ani na neprimeranú citlivosť na senzorické podnety niektorých žiakov s AU alebo PVP s MP, najmä pri prácach v dielni. Je potrebné primerane upraviť pracovné prostredie a podmienky, aby zvýšená zmyslová vnímavosť nebola prekážkou pre ďalšie vzdelávanie žiaka. V niektorých prípadoch môže byť potrebná aj úprava pracovných nástrojov a prostriedkov.

Väčšina žiakov s AU alebo PVP s MP má problémy s vytrvalosťou, pozornosťou a s ochotou spolupracovať. To môže vyplývať aj z nedostatočnej časovej a priestorovej orientácie, z nezrozumiteľnosti obsahu a postupu požadovanej činnosti.

Štruktúrovanie a vizualizácia pomôže žiakom zorientovať sa v pracovnom priestore a v čase, zorientovať sa v tom, kedy sa má daná úloha vykonávať. Žiak získa prehľad, kedy úloha začína, kedy končí, aká je následnosť postupu krokov pri vykonávaní danej úlohy a tak isto získa prehľad o tom, čo bude vykonávať po ukončení úlohy. Každá zadávaná pracovná úloha musí byť jednoznačná, zrozumiteľná, aby žiak vedel čo má urobiť a ako má postupovať. Pri poskytovaní vizualizovanej pomoci je nutné citlivo zvážiť množstvo vizualizácie. Použitie vizuálnych prostriedkov musí byť veľmi flexibilné.

Tak ako je v živote každého človeka potrebné pociťovať úspech a spokojnosť, tak aj pre žiaka s autizmom je dôležité, aby pri vykonávaní pracovných činností bol úspešný. Preto pri zadávaní pracovných úloh postupujeme od najjednoduchších k zložitejším. Ak žiak pri práci urobí chybu, nehodnotíme to slovne, len ho opravíme a ukážeme mu, ako má správne postupovať.

Vzhľadom na to, že u mnohých žiakov s AU alebo PVP s MP je narušená schopnosť predvídať čo sa stane, je potrebné zaistiť bezpečnosť žiakov potrebnými opatreniami, a tiež nácvikom bezpečných pracovných návykov.

Pri výučbe pracovného vyučovania je neustále potrebné zohľadňovať aktuálnu dosiahnutú úroveň žiaka, aby osvojovanie si nových vedomostí, zručností a návykov bolo prirodzeným pokračovaním výučby. Nesmieme zabúdať na spoluprácu s rodičmi, aby všetko to, čo si žiak osvojil v školskom prostredí, vedel zužitkovať aj v reálnom živote.

2. Proces vyučovania predmetu pracovné vyučovanie sa bude realizovať na hodinách pracovného vyučovania 2 hodiny týždenne, 78 hodín ročne. Žiaci 1. úrovne vykonávajú základné samoobslužné a hygienické návyky už len s čiastočnou pomocou. Učia sa rozlišovať prednú a zadnú časť oblečenia. Osvojujú si súvislé používanie jednej ruky pri manipulácii s predmetmi. Učia sa zostavovať sady vecí rôznymi spôsobmi. Učia sa odkladať predmety, odev a obuv na určené miesto.

Často sa stáva, že žiaci vedia odložiť všetky veci ktoré poznajú, ale ak pribudne nový predmet, úlohu nevedia splniť. Mnohokrát sú schopní vykonávať len tie činnosti, ktoré sa priamo naučili a ktoré si zapamätali. Hlavne žiaci na vyššej úrovni sa dokážu naučiť celý postup pracovnej činnosti naspamäť, ale nedokážu ho uplatniť v novej situácii lebo nepochopili význam činnosti. Neschopnosť generalizovať býva častým problémom žiakov s AU alebo PVP s MP.

V šiestom ročníku sa žiaci 3. úrovne prvý krát stretávajú s technickým kreslením. Osvojené vedomosti žiaci prakticky využijú pri vytváraní modelov podľa nákresu. V tejto zložke žiaci v podstatnej miere využívajú učivo osvojené v matematike.

3. Ciele a obsah vzdelávania

6. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Utvrdzovať zručnosti a návyky získané v nižších ročníkoch,
- zvyšovať samostatnosť pri základných hygienických návykoch,
- zvyšovať samostatnosť pri základných samoobslužných zručnostiach,
- zvyšovať samostatnosť pri základných stravovacích návykoch,
- rozvíjať sociálne zručnosti,
- rozvíjať schopnosť využívať voľný čas,
- rozvíjať jemnú a hrubú motoriku,
- utvárať základné pracovné zručnosti,
- poznávať rôzne materiály a práce s nimi,
- poznávať pracovné náradie.

OBSAH

Samoobslužné činnosti

Zvyšovanie samostatnosti pri osobnej hygiene.

Používanie hygienických potrieb.

Osvojenie si hygienických návykov s čiastočnou pomocou.

Osvojiť si hygienu na WC, rozlíšenie mužského a ženského WC.

Vyzliekanie a obliekanie odevu s miernou pomocou, rozlíšenie prednej a zadnej časti oblečenia.

Obúvanie a vyzúvanie s miernou pomocou.

Osvojenie si základných stravovacích návykov.

Používanie príboru s pomocou.

Používanie naberačky.

Zapínanie a rozopínanie gombíka s pomocou.

Používanie zipsu, patentov.

Navliekanie šnúrok do topánok s pomocou.

Rozvoj jemnej motoriky

Súvislé používanie iba jednej ruky pri manipulácii s kockami, lyžicou a pod.

Ukladanie piatich až šiestich kociek na seba po predvedení.

Zostavovanie sady vecí rôznymi spôsobmi.

Taktilné oboznámenie sa s rôznymi materiálmi: papier, textil, drevo, plastelína a iné.

Tvarovanie modelovacej hmoty: plastelína, hlina a pod..

Listovanie v knihe – spolu viac listov.

Vkladanie predmetov do otvoru podľa tvaru a iných vlastností.

Odskrutkovanie a zaskrutkovanie veľkej matice na skrutku.

Skrutkovanie do perforovanej dosky.

Skladanie jednoduchého puzzle.

Navliekanie rôznych drobných predmetov .

Práce v domácnosti

Primerané používanie predmetov každodenného života.

Odkladanie predmetov na určené miesto.

Odkladanie odevu a obuvi na určené miesto.

Používanie ramienka na šaty.

Osvojiť si ukladanie šiat s pomocou.

Utieranie prachu podľa pokynov.

Polievanie kvetov podľa pokynov.

Vysávanie, zametanie a utieranie podlahy.

Pozbieranie odpadkov do koša.

Základy bezpečnosti v domácnosti, najmä v kuchyni.

Základy zložitejšieho prestierania k stolovaniu - plytký a hlboký tanier, servítka, príbor, pohár.

Upratovanie stola: odložiť špinavý riad, rozlíšiť špinavý a čistý riad, utieranie a odkladanie

čistého riadu na určené miesto.

Utieranie a umývanie stola.

Natieranie na chlieb, pečivo.

Umývanie ovocia a zeleniny.

Nalievanie nápoja do pohárov po stanovenú hranicu s pomocou.

Balenie a rozbaľovanie desiaty.

Práce v dielni

Skladanie, prekladanie a lepenie papiera. Rozkladanie a skladanie škatúl.

Strihanie s pomocou: vedieť držať a pohybovať s papierom pri strihaní.

Skladanie mozaiky podľa farby, tvaru a postupnosti.

Montážne a demontážne práce so skladačkami.

Vedieť pracovať s vodovými a temperovými farbami.

Oboznámenie sa s náradím: pilník.

6. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Zvyšovať samostatnosť pri základných hygienických návykoch a samoobslužných zručnostiach,
- zvyšovať samostatnosť pri základných stravovacích návykoch,
- rozlišovať rôzne materiály,
- rozvíjať schopnosť využívať voľný čas,

- osvojiť si základné pracovné zručnosti a návyky potrebné pri práci v domácnosti,
- pracovať s papierom a poznať jeho vlastnosti,
- osvojiť si základné manuálne zručnosti potrebné pri práci s drevom,
- osvojiť si základné manuálne zručnosti potrebné pri pestovateľských prácach.

OBSAH

Samooobslužné činnosti

Opakovanie činností, postupov potrebných pri osobnej hygiene a hygienických návykoch a samooobslužných činnostiach osvojených v predchádzajúcom ročníku.
Samostatné umývanie zubov.

Samostatné používanie kefy na nechty a hrebeňa.

Používanie príboru pri stolovaní: vedieť podľa potreby použiť vidličku, nôž a servítku.

Rozlíšenie špinavých a čistých šiat.

Práce v domácnosti

Samostatné odkladanie predmetov na určené miesto, udržiavanie poriadku.

Samostatné odkladanie odevu a obuvi na určené miesto.

Skladanie šiat, používanie ramienka na šaty, nohavice.

Utieranie prachu.

Utieranie a umývanie podlahy.

Používanie kľúča pri odomykaní a zamykaní dvier, visiaceho zámku.

Základné obsluhovanie bežných domácich audio a video zariadení

Navliekanie nite do veľkej ihly, urobiť uzol na konci nite.

Opakovanie činností osvojených v nižšom ročníku - zložitejšie prestieranie k stolovaniu.

Umývanie a utieranie riadu.

Príprava jednoduchého pokrmu: natierať chlieb, pečivo, uvariť zemiaky.

Umývanie, čistenie ovocia a zeleniny.

Príprava jednoduchého nápoja.

Používanie elektrickej varnej kanvice a sporáka.

Dodržiavanie bezpečnosti pri práci v kuchyni.

Práce v dielni

Práce s drobným materiálom

Triedenie, priradovanie, porovnávanie, ukladanie predmetov a rôznych materiálov.

Navíjanie vlny, špagátov a podobných materiálov na cievku.

Namotávanie vlny a špagátu do klobka.

Viazanie uzla a mašličky.

Navliekanie koralov podľa vzoru.

Prepichávanie a navliekanie papiera rôznej kvality na niť.

Splietanie bužírky, špagátu, vlny.

Práce s papierom

Strihanie, trhanie, krčenie a lepenie papiera.

Vystrihovanie bez predkreslenej čiary a po čiare.

Skladanie a prekladanie papiera. Rozkladanie a skladanie škatúl.

Oblepovanie predmetov papierom.

Šitie jednoduchých stehov so zdvojenou niťou na kartón.

Práce s drevom

Opracovanie povrchu dreva brúsnym papierom.

Zatĺkanie a vyťahovanie klincov.

Úprava dreva pilníkom – nácvik.

Montážne a demontážne práce

Spájanie špajdlí, drevok a konárikov drôtom a špagátom.

Zostavovanie modelov zo stavebníc spájaním a skrutkovaním.

Rozoberanie modelov vytvorených spájaním a skrutkovaním.

Skladanie puzzle a mozaiky.

Pestovateľské práce

Polievanie izbových rastlín. Odstraňovanie odumretých častí rastlín, kyprenie pôdy, ošetrovanie listov.

Rýľovanie, hrabanie a kolíkovanie pôdy.

Siatie do riadkov a jamiek.

Pozorovanie klíčenia semien.

Pestovanie kvetín. Pletie záhonov.

6. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Utvrďovať a rozširovať vedomosti a zručnosti z nižších ročníkov,
- vytvárať stereotyp pri základných hygienických návykoch, samoobslužných činnostiach a pri stolovaní,
- rozlišovať rôzne materiály, spoznávať ich vlastnosti, rozširovať a prehĺbovať základné manuálne zručnosti pri práci s nimi,
- osvojiť si základy technického kreslenia,
- osvojiť si základné vedomosti a pracovné zručnosti pri pestovateľských prácach,
- rozvíjať schopnosť využívať voľný čas.

OBSAH

Samoobslužné činnosti

Upevňovanie vykonávania samoobslužných činností, osobnej hygieny a dodržiavania hygienických zásad.

Samostatné umývanie rúk, tváre, vlasov, sprchovanie, umývanie celého tela, čistenie zubov, čistenie a úprava nechťov, česanie a vytváranie účesu. Skontrolovanie a upravovanie vzhľadu.

Dodržiavanie čistoty pri stolovaní.

Práce v domácnosti

Samostatné odkladanie predmetov na určené miesto, udržiavanie poriadku.

Čistenie odevu a obuvi.

Utieranie prachu, umývanie podlahy, zametanie a vysávanie. Vetranie.

Umývanie WC. Umývanie sanitárneho zariadenia kúpeľne.

Dodržiavanie bezpečnosti pri práci s čistiacimi prostriedkami.

Pranie a sušenie spodnej bielizne, ponožiek a vreckoviek.

Žehlenie rovných kusov bielizne.

Ošetrovanie drobných poranení.

Umývanie, čistenie, krájanie, ukladanie ovocia a zeleniny na tanier.

Krájanie chleba nožom a na ručnom krájači, natierať chlieb a pečivo.

Používanie elektrickej varnej kanvice a sporáka.

Používanie strúhadiel, mlynčekov, krájačov, otváračov, hriankovača a iných kuchynských nástrojov a spotrebičov.

Mletie mäsa, strúhanky, maku, orechov a pod.

Príprava jednoduchého nápoja.

Príprava jedál z vajíčok

Príprava jedál zo zemiakov.

Príprava nátierok a jednoduchých šalátov.

Varenie zemiakov, párkov, jednoduchých polievok, kaší, pudingov, cestovín, ryže.

Varenie jednoduchých instantných jedál.

Dodržiavanie bezpečnosti a hygieny pri práci v kuchyni.

Šitie základnými, pomocnými a obnitkovacími stehmi.

Štopkanie. Prišívanie záplat.

Zošívanie dvoch látok jednoduchým stehom.

Šitie na stroji: oboznámiť sa so šijacím strojom a jeho základnou obsluhou.

Navliekanie nití.

Šitie bez nití.

Háčkovanie: práca s vlnou, krátky a dlhý stĺpik, pridávanie do kruhu.

Pletenie: ručné pletenie hladkých a obrátených očiek, začínanie a ukončovanie.

Práce v dielni

Práce s drobným materiálom

Skladanie, spájanie, navliekanie, upravovanie, ohýbanie, navíjanie, strihanie, lisovanie, nalepovanie, zlepovanie.

Prepichávanie, napichávanie, viazanie, zväzovanie, nadväzovanie a spletie drobného materiálu.

Kombinovanie rozličných materiálov a vytváranie vzorov, jednoduchých obrázkov, dekorácií.

Práce s papierom

Práca s papierom a kartónom: zošívanie, meranie, orezávanie, rezanie a lepenie.

Zdokonaľovanie presnosti pri práci s papierom.

Používanie knihárskeho materiálu a pomôcok.

Práce s drevom

Rozlišovanie priemyselne spracovaného dreva: hranoly, dosky, latky, preglejky, dyhy... Používanie svorkovnice, rezanie malou rámovou pílkou a chvostovkou, vŕtanie nebožiecom

a kolovrátkom.

Spájanie dreva skrutkami, brúsenie, lakovanie.

Práce z kože a koženky

Jednoduché výrobky z kože a koženky: náramok, náhrdelník.

Práce s kovom

Oboznámenie sa so základnými vlastnosťami medeného, hliníkového a tenkého oceľového drôtu a o ich praktickom využití.

Meranie, strihanie, spleťanie, ohýbanie, vyrovnávanie drôtu, používanie rôznych klieští.

Výroba jednoduchých výrobkov s použitím drôtu.

Práce s plastmi

Oboznámenie sa so základnými vlastnosťami organického skla a novoduru a s ich praktickým použitím.

Osvojenie si základných pracovných zručností používaných pri práci s organickým sklom a novodurou: meranie, obkreslenie, rezanie, vŕtanie, pílenie, brúsenie, leštenie, lepenie.

Montážne a demontážne práce

Zostavovanie modelov podľa predlohy.

Zostavovanie zložitejších pohyblivých modelov z plastových a kovových stavebníc spájaním

a skrutkovaním.

Skladanie zložitejších puzzle.

Technické kreslenie

Oboznámenie sa s rysovacími potrebami a manipulovanie s nimi.

Oboznámenie sa s technickým normalizovaným písmom.

Oboznámenie sa s druhmi čiar a ich využívaním.

Čiary hrubé: obrysové.

Čiary tenké: pomocné, rozlišovacie.

Základné pojmy o priamkach a úsečkách.

Rysovanie priamok a úsečiek.

Rysovanie úsečiek danej dĺžky, označovanie úsečiek. Smer úsečiek a priamok.

Premieňanie jednotiek dĺžky.

Pestovateľské práce

Ošetrovanie a presádzanie izbových rastlín.

Hydroponické pestovanie rastlín.

Viazanie a aranžovanie rastlín.

Pestovanie kvetov: letničky, dvojročné rastliny, trvalky, skalničky, balkónové kvety.

Oboznámenie sa s ošetrovaním ovocných stromov a kríkov.

Pripravovanie záhonov na siate: rýľovanie, hrabanie a kolíkovanie pôdy.

Úprava pôdy po zbere.

Starostlivosť o záhony: hnojenie, striedanie plodín.

Pestovanie rôznej zeleniny.

Práca so sadenicami: siatie, pikírovanie a presádzanie priesad.

Oboznámenie sa so škodcami a ochranou pred nimi.

Zber a uskladnenie úrody.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Hudobná výchova pre 6. ročník

1. Charakteristika predmetu Hudobná výchova. Hudba je svojou podstatou jedinečná cesta ku komunikácii žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiaci s AU alebo PVP s MP“). Jej efektívnosť spočíva v dvoch rovinách:

- hudba môže vytvárať ucelené, stabilné a predpovedateľné prostredie,
- melódia, harmónia a rytmus obľúbenej piesne poskytuje známe podnety, čím vytvára pocit bezpečia v neznámom a stresujúcom prostredí.

Hudba môže byť aj veľmi flexibilná: mení sa z momentu na moment, odrážajúc správanie a emócie žiaka.

Hudobná výchova znamená pre žiakov s AU alebo PVP s MP používanie hudby pre nehudobné ciele v oblastiach: kognície, komunikácie a socializácie.

Hlavným poslaním hudobnej výchovy u žiakov s AU alebo PVP s MP je dosahovanie iných, ako hudobných cieľov, t.j. prvoradým cieľom nie je učiť sa o hudbe, učiť sa hrať na nejakom nástroji. Samozrejme, keď žiak prejavuje záujem a je schopný absolvovať „bežnú“ hudobnú výchovu s určitými modifikáciami, treba ho v tom podporovať a rozvíjať. Môže to byť účinná cesta k integrácii.

Vyučovací predmet hudobná výchova má dôležitý vplyv na rozvoj osobnosti žiaka.

Hudobná výchova pre žiakov s AU alebo PVP s MP má dva základné ciele:

- rozvoj komunikácie,
- uvoľnenie, resp. zmysluplné trávenie času (t.j. sekundárne zmierňovanie nežiaducich foriem správania).

Hudobná výchova podporujúca rozvoj komunikácie. Hudba produkovaná pedagógom, alebo reprodukováaná oslovuje každého individuálne. Vťahuje žiaka do takých hudobných aktivít, pomocou ktorých sa učí nadväzovať kontakty s rovesníkmi a s dospelými. Slová sú abstraktné a pre žiaka s AU alebo PVP s MP predstavujú bariéru. Hudba je flexibilnejšia, zvlášť keď hudbou imitujeme rytmický pohyb dieťaťa.

Hudobná výchova poskytuje žiakovi uvoľnenie a zmysluplné trávenie času. Aplikuje sa ako forma oddychu pre žiaka. Najproduktívnejšie sú interakcie medzi žiakom a pedagógom sprevádzané dotykmi. Pre zlepšenie účinkov hudby je vhodné aplikovať aj doplnkové techniky masáže (individuálne závislé od senzorického vnímania každého dieťaťa).

Ciele hudobnej výchovy pre žiakov s AU alebo s PVP s MP neznameniajú vzdelávanie vo sfére hudby, ale sú zamerané na vzbudenie záujmu o hudbu a radosť z nej.

U žiaka dochádza k zmenám v špecifických, nehudobných oblastiach života, a to:

- v poznávacích procesoch, s dôrazom na sluchové vnímanie a senzomotorickú integráciu,
- v jemnej a hrubej motorike, vizuomotorickej a pohybovej koordinácie a lateralite,
- vo vnímaní vlastného tela,
- v expresívnej a receptívnej komunikácii, najmä preverbálnych schopnostiach,
- v sociálnych zručnostiach: učenie poradovosti, prijatia pravidiel, sociálneho porozumenia, učenie prispôsobenia sa požiadavkám skupiny, sebakontrola,
- v sebaobslužke,
- v kreativite a improvizácii.

Učiteľ hudobnej výchovy pracuje ako člen tímu, ktorý pozostáva zo všetkých pedagógov, ktorí so žiakom pracujú, ale aj z rodičov a iných odborníkov, ktorí spoločne, aj keď jednotlivito, pôsobia na žiaka v rôznych prostrediach.

Účinky hudobnej výchovy na žiaka sú niekedy okamžité, ale častejšie sú rozpoznateľné až po určitej dobe. Pedagóg hudobnej výchovy spolupracuje s pedagógom zameraným na rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností žiaka, resp. ten, kto rozvíja jednu oblasť, súčasne rozvíja ďalšie dve. Hudba, reč, komunikácia a pohyb sú navzájom prepojené a spolupôsobia na vývin žiakov s AU alebo PVP s MP.

Hudobná výchova sa opiera o jasné „ciele“, ktoré dosahujeme určitým hudobným žánrom. Niektorá hudba má jasné určenie: slúži na zábavu, iná slúži na navodenie relaxácie a pod. Napriek tomu, nie je jednoznačné, že určitý žánr pôsobí na všetkých žiakov s AU alebo PVP s MP rovnako a predpovedateľne. Učiteľ najskôr používa celú škálu hudby, a neustále by mal pozorovať žiaka a jeho reakcie na ňu. Najvýhodnejšie je, ak učiteľ produkuje živú hudbu, ktorú je tak možné prispôbiť individuálnym osobitostiam každého žiaka (niektorý reaguje ihneď, iný potrebuje dlhší čas na spracovanie a reakciu). Ak učiteľ produkuje živú hudbu, urobí pauzu kedykoľvek je to potrebné. Žiakovi poskytne také množstvo času, aké potrebuje, aby mohol reagovať. Ak produkuje živú hudbu, môžeme sa prispôbovať intenzite hlasu žiaka a jeho rozsahu. Živá hudba sa prispôsobí aj vtedy, keď je žiak s AU alebo PVP s MP prestimulovaný. Hudba je aj sprostredkovateľom pozitívneho vzťahu medzi pedagógom a žiakom.

2. Proces vyučovania predmetu hudobná výchova sa bude realizovať na hodinách hudobnej výchovy 1 hodinu týždenne, 39 hodín ročne.

Väčšina žiakov s AU alebo PVP s MP má problémy so zameraním pozornosti a s jej udržaním. Rytmus hudby je vhodným podnetom na zameranie pozornosti. Poskytnutím pravidelného rytmu sa žiakovi s AU alebo PVP s MP pomôže zorganizovať si prostredie. Ak sa rytmus zmení z dôvodov prispôsobenia sa momentálnej úrovni aktivity žiaka, bude schopné zotrvať pri úlohe alebo v situácii dlhšie.

V tomto zmysle hudba :

- koncentruje žiaka na učiteľa,
- upozorňuje žiaka, že nasleduje niečo dôležité,
- pomáha žiakovi znovu sa sústrediť, ak bola jeho pozornosť rozptýlená.

Aby hudba vzbudila a znovu vzbudila pozornosť žiaka je potrebné využívať rytmus, takt a ticho.

Rytmus

Ak sa spieva inak známa pieseň v neobvyklom rytme, niektoré pasáže sa naťahujú, iné zrýchľujú, ľahko sa stratí pozornosť žiaka. Rytmus a pravidelnosť poskytuje dôležitý predpoklad udržania pozornosti žiaka.

Takt

Ak sa žiak s AU alebo PVP s MP prostredníctvom hudby učí komunikovať a rozvíjať si aj iné schopnosti, nemala by sa hudba stať súčasťou „pozadia“, pretože stratí svoj potenciál ako vzbudenie a udržanie pozornosti. Treba si vybrať tie činnosti, s ktorými má žiaka problémy a pokúsiť sa len pri nich používať hudbu. („Hudba na rozptýlenie.“)

Ticho

Ticho je v prípade hudobnej výchovy časťou rovnováhy. Aj hudba, aj ticho sú nonverbálnymi signálmi. Náhle ticho môže byť silnejším podnetom ako hudba.

Hudobná výchova môže mať skupinový i individuálny charakter. Snahou je, aby skupina bola čo najhomogénnejšia z hľadiska schopností žiakov. Priebeh, resp. plánované aktivity sprostredkujeme dieťaťu na adekvátnej úrovni jeho porozumenia. Spočiatku sa realizuje hudobná výchova vo dvojici so žiakom, s postupným zapájaním ďalších žiakov (ktorí jednotlivo prešli nácvikom v diáde s pedagógom).

Hudobná výchova obsahuje

- „počúvanie“ zvukových podnetov (vnímanie zvukov a hudby reprodukovanej a živej),
- rytmicko-pohybové hry,
- hru na hudobných nástrojoch,
- spev.

Špecifiká hudby

Predmet hudobná výchova vychádza z nasledovných charakteristík hudby:

- zaujme a udrží pozornosť žiaka,
- štruktúruje čas,
- je orientovaná na úspech,
- poskytuje bezpečné miesto na vykonávanie sociálnych zručností,
- robí opakovanie a proces zapamätávania príjemným a zábavným,
- umožňuje žiakom ovládať prostredie,
- môže vytvárať a posilňovať rutinu,
- môže odrážať cítenie každého žiaka a reagovať naň.

Pomôcky

- Alternatívne komunikačné prostriedky,
- vizuálne označené rytmické nástroje,
- magnetofón, mikrofón,
- väčšie zrkadlo,
- pohovka,
- výkres,
- farebné ceruzky,
- farby na prstomaľbu,
- farebné stuhy a šatky atď.

Obsah vyučovacieho predmetu hudobná výchova nie je rozdelený na jednotlivé úrovne, vzhľadom na špecifiká sluchového vnímania žiakov s AU alebo PVP s MP, ktoré nie je v priamej súvislosti s kognitívnou úrovňou.

Pri tvorbe individuálneho vzdelávacieho plánu je preto vhodné prejsť obsahom vzdelávania každého ročníka a vybrať primerané ciele a obsah. Napĺňanie obsahu hudobnej výchovy, resp. voľba procesu, je veľmi závislé nielen od úrovne žiaka, ale pri tomto vyučovaní predmete výnimočne aj od tvorivosti a hudobných, resp. muzikálnych schopností pedagóga.

3. Ciele a obsah vzdelávania

CIELE

- Rozvíjať hudobné interakcie s pedagógom pri frontálnom vyučovaní,
- počúvať piesne,
- spievať piesne,
- hrať sa hudobno–pohybové hry.

OBSAH

Jednoduché hudobné interakcie v diáde s pedagógom pri frontálnom vyučovaní.

Osvojovanie piesní, realizovanie hudobno–pohybových hier a aktivít, príp. riekaniek skupinovým spôsobom (spoločným spevom).

Rozlišovanie medzi piesňou a inštrumentálnou hudbou.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Výtvarná výchova pre 6. ročník

1. Charakteristika predmetu Výtvarná výchova. Vo vzdelávaní žiakov autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) má nezastupiteľné miesto vyučovací predmet výtvarná výchova. Výtvarnými aktivitami napomáhame žiakom rozvíjať grafomotorické zručnosti, hrubú a jemnú motoriku. Na základe rozvoja jemnej motoriky sa rozvíja komunikačná schopnosť, expresívna a receptívna zložka reči, a aj nonverbálna forma komunikácie. V prípade žiakov s AU alebo PVP s MP motorické schopnosti nie sú narušené dôsledkom ich primárnej poruchy, preto v procese vzdelávania výtvarné aktivity sa aplikujú komplexným spôsobom. Výtvarná výchova je dôležitým výchovno-vzdelávacím prostriedkom pri rozvíjaní narušených zručností a predovšetkým pri rozvíjaní sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti, s dôrazom na sociálne správanie. Vhodné je využiť terapeutické aspekty vyučovacieho predmetu výtvarná výchova, s použitím relaxačných činností, spätých s emocionálnym prežívaním žiakov. Pre všestranné rozvíjanie žiakov s AU alebo PVP s MP je dôležité používať aj techniky rôznych podporných terapií. Vyučovací predmet výtvarná výchova predovšetkým v prípravnom ročníku a na prvom stupni má silné terapeutické pôsobenie. Veľa žiakov s AU alebo PVP s MP reaguje hypo- alebo hypersenzitívne na hmatové vnemy, čo sa demonštruje problémovým správaním žiaka. Najmä práca s hlinou a s inými plastickými materiálmi môžu mať na hmatové vnemy a následne na reakcie na tieto vnemy u žiakov pozitívny vplyv. Pri manipulácii s predmetmi u žiakov s AU alebo PVP

s MP veľmi často absentuje spontánna snaha zoznámiť sa s neznámymi predmetmi, s pomôckami potrebnými k vykonávaniu aktuálnej činnosti. Táto spontánna snaha by mala viesť žiaka k poznaniu a k osvojeniu funkcie jednotlivých premetov, pomôcok. Následkom absencie tejto snahy, ich manipulácia s predmetmi sa stáva neadekvátnou, stereotypnou a v procese zoznamovania sa s predmetom, spontánna explorácia sa často obmedzí len na nedôležité charakteristiky z hľadiska vykonávania aktuálnej aktivity vychádzajúc z uvedených problémov.

2. Proces vyučovania predmetu výtvarná výchova sa bude realizovať na hodinách výtvarnej výchovy 2 hodiny týždenne, 78 hodín ročne. Pri využívaní blokového vyučovania pre žiakov s AU alebo PVP s MP je možné jednu vyučovaciu jednotku rozčleniť tak, že v rámci jedného bloku sa možno venovať aj učivu preberanému v inej zložke tohto predmetu.

Vzdelávací proces žiakov s AU alebo PVP s MP realizujeme individuálne alebo v skupine. Usilujeme sa o to, aby skupina mala čo najhomogénnejší charakter z hľadiska schopností a vývinovej úrovne. Proces, aktivity a dynamiku sprostredkujeme žiakom na adekvátnej úrovni alternatívnej formy komunikácie (frontálne).

V úvodnej fáze vzdelávania pracujeme v diáde s jedným žiakom a podľa potreby s ďalším učiteľom, ktorý stojí za chrbtom žiaka a poskytuje mu fyzický prompt. Neskôr, keď už pracujeme so skupinou, podľa schopností a potrieb účastníkov je možné využívať pomoc ďalšieho učiteľa, ale vždy sa usilujeme o to, aby v konečnom dôsledku bol žiak schopný na základe frontálnych verbálnych a vizuálnych inštrukcií vykonať aktivitu.

Pri voľbe námetov vychádzame zo života žiakov, ich činností a prostredia v ktorom sa pohybujú, v nadväznosti na obsah vyučovania ostatných predmetov, najmä literatúry, vlastivedy, pracovnej výchovy a iných predmetov.

3.Ciele a obsah vzdelávania

6. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Získané výtvarné zručnosti z predchádzajúcich ročníkov ďalej zdokonaľovať, rozvíjať a dopĺňať,
- rozvíjať koordinovaný pohyb rúk,
- rozvíjať senzomotorickú koordináciu,
- rozvíjať percepciu,
- rozvíjať priestorovú orientáciu,
- rozvíjať kooperáciu pri spoločných výtvarných aktivitách.

OBSAH

V tematických prácach čerpáme námety z bezprostredného okolia žiaka. Vytvárame priestor na uplatňovanie spontánneho výtvarného prejavu žiakov s AU alebo PVP s MP.

Zdrojom námetov k pokusom o výtvarné stvárnenie skutočnosti sú aj ilustrácie filmových a literárnych útvarov, najmä známych rozprávok a rečňovaniek.

Kresba (mäkká ceruza, fixka, rudka, suchý a voskový pastel)

Kreslenie predmetov vychádzajúcich z kruhu, zo štvorca a z obdĺžnika.

Vyfarbovanie ohraničenej plochy.

Kresba hlavonožca.

Maľba (štetec, drevko, tampón, prsty / temperové farby, akvarelové farby)

Poznávanie vlastností farby, rozpíjanie, zapúšťanie do vlhkého podkladu, husté a riedke farby, svetlé a tmavé farby.

Kontrast farieb – radenie svetlých a tmavých rozlične širokých pásov. Obohacujeme používanie farebnej škály. Dbáme o vhodný výber farieb v dvoj - trojfarebných kombináciách.

Kombinované a materiálové techniky – koláž, textilná aplikácia, mozaika.

Modelovanie (hlina, cesto, modurit, plastelína)

Základné vlastnosti modelovacích materiálov.

Modelovanie základných tvarov z modelovacej hmoty: guľa, valček, placka.

Modelovanie jednoduchej skutočnosti: ovocie, zelenina, nádoby, hračky a pod..

6. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Upevňovať výtvarné zručnosti nadobudnuté v predchádzajúcich ročníkoch,
- rozvíjať priestorovú orientáciu,
- rozvíjať priestorovú pamäť,
- kooperovať pri spoločných výtvarných aktivitách,
- prispôsobovať sa požiadavkám skupiny.

OBSAH

Na základe priameho pozorovania predmetov dennej potreby a pozorovania prírodnín, vedieme žiakov k zachyteniu reality a jej výtvarnému stvárneniu. Pri voľbe námetov vychádzame z prostredia blízkeho žiakom.

Podporujeme spontánny výtvarný prejav žiakov, návštevy výstav výtvarných prác detí, účasť na výtvarných súťažiach.

Kresba (ceruza, rudka, krieda, fixka)

Kresba ľudskej postavy.

Maľba (tampón, drierko, akvarelové farby, temperové farby)

Žiakov vedieme k pochopeniu jednoduchého členenia plochy s využitím farby a línie.

Maľba vychádzajúca z farebných škvŕn, čiar, vlnoviek.

Zdôraznenie kontrastu farieb - obohacujeme používanie farebnej škály.

Modelovanie – (hlina, plastelína, modurit)

Modelovanie v piesku.

Vykrajovanie tvarov z modelovacej hmoty pomocou formičky, prenášanie na šablónu.

Modelovanie zložitejších predmetov: ozdobné nádoby, hračky, jednoduchý šperk.

Tvarovanie modelovacej hmoty pomocou drierka a špachtle.

6. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Rozvíjať a zdokonaľovať osvojené poznatky a nadobudnuté výtvarné zručnosti z predchádzajúcich ročníkov,
- rozvíjať kooperáciu pri spoločných výtvarných aktivitách,
- prispôbiť sa požiadavkám skupiny.

OBSAH

Výtvarné osvojovanie skutočnosti

Námety tematických prác je potrebné orientovať na skutočné zážitky a skúsenosti žiakov. V tematických prácach učíme žiakov výtvarne vyjadriť dejový celok vo vzťahu k prostrediu, z ktorého čerpáme námety. Nezabúdame pritom i na uplatňovanie spontánneho prejavu žiakov s AU alebo PVP s MP.

Námety: ilustrácie krátkych dejových celkov: rozprávky, poviedky, filmové príbehy. Zážitky z exkurzií a vychádzok.

Zobrazovanie pracovných činností.

Výtvarné techniky: kresba (kolorovaná perokresba, kresba drierkom), maľba (tempera, suchý a masťný pastel), grafika (tlač z kartónovej koláže, tlač z textilnej koláže).

Výtvarný materiál: volíme podľa výberu techník.

Námety vyberáme z blízkeho okolia, učíme žiakov správne vidieť a zobrazovať predmety dennej potreby. Priamym pozorovaním vedíme žiakov k zachyteniu reality a k jej výtvarnému stvárneniu.

Príklady námetov: ľudská hlava (portrét spolužiaka), postava, zviera, rastliny, kvety, stromy, školské potreby - peračník, hračky a pod..

Výtvarné techniky: kresba (rudka, kresba mäkkou ceruzkou - hrubá verzatilka, perokresba, fixky a iné), maľba (tempera, gvaš), materiálové techniky (papierová mozaika, mozaika z prírodnín, koláž), modelovanie (hliny, reliéf z plastelíny, cesto, kašírovanie).

Výtvarný materiál: volíme podľa výberu výtvarných techník.

Práca s výtvarnými prostriedkami

Orientujeme sa na farebné cítenie detí, obohacujeme používanie farebnej škály. Zameriavame sa na farebnú výplň plochy a ornamentálnu tvorbu, rozširujeme poznatky o technikách výtvarnej tvorby. Jednoduchými formami oboznamujeme deti s tradičnou ľudovou technikou textilnej tvorby.

Výtvarné techniky: techniky spojené s experimentovaním - zapúšťanie do riedenej klovatiny, hra s akvarelovými škvrnami preklápaním, rozfukovanie tušových škvŕn s dotváraním, farebná výplň dekoratívnej plochy, vosková rezerva, odkrývanie na vosku, radenie prvkov odtláčaním.

Výtvarné materiály: voskový pastel, parafín (biela svieca), tuš, farebný tuš, akvarelové farby, klovatina - podľa výberu techník.

V priestorovom vytváraní sa orientujeme na tvar ako hlavný výtvarno-výrazový prostriedok. Na modelovanie môžeme využiť rôzny odpadový materiál. Vychádzame z jednoduchých foriem a tvarov.

Príklady námetov: nádoby, ovocie, zvieratá, jednoduché architektonické zoskupenia - okolie školy, reliéf - ozdobná kachlička.

Výtvarné techniky: modelovanie, priestorové vytváranie z papiera, montážne práce z rôzneho materiálu.

Výtvarné materiály: hlina, plastelína, modurit, cesto, rôzny odpadový materiál, škatuľky z liekoviek, drôt, kašírovacia hmota (novinový papier, buničina, škrob ...), sadra.

Výtvarné umenie

Návštevy výstav výtvarných prác detí. Využívame i sprostredkované umenie cez umelecké reprodukcie, filmy a diafilmy o výtvarnom umení.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútny systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Telesná a športová výchova pre 6. ročník

1.Charakteristika predmetu Telesná a športová výchova. Výchovno-vzdelávacie ciele vyučovacieho predmetu telesná a športová výchova sú zamerané na dosiahnutie optimálneho telesného a pohybového rozvoja žiakov, vypestovanie pozitívneho vzťahu k pohybu, cvičeniu a športu v rámci ich možností a schopností. S rozvíjaním pohybovej aktivity úzko súvisí rozvoj poznávacej činnosti, nakoľko pri pohybových aktivitách pôsobíme aj na rozvoj psychických funkcií – na vnímanie, pozornosť, pamäť, myslenie, fantáziu a reč. Po určení motorickej a senzomotorickej vývinovej úrovne žiaka sa treba zamerať na utváranie účelových pohybových zručností, kompenzáciu motorických nedostatkov, elimináciu nevhodných motorických prejavov a pohybových stereotypií a tiež na rozvíjanie sociálnych a komunikačných schopností, s pozitívnym dopadom - okrem rozvoja motoriky a pohybových schopností - aj na jeho percepciu, kognitívne a sociálne funkcie. Výchovno-vzdelávacie ciele telesnej výchovy žiakov s AU alebo PVP s MP vychádzajú zo všeobecne stanovených cieľov telesnej výchovy ako vyučovacieho predmetu vo výchovno-vzdelávacom procese, pričom je potrebné ich prispôbiť a doplniť na základe nutnosti zohľadnenia špecifík vývinu a prejavov žiakov.

Sú to najmä:

- rozvoj telesnej schémy žiaka,
- zvýšenie fyzickej zdatnosti a kondície žiaka,
- zlepšenie senzomotorických schopností,
- zvýšenie úrovne základných pohybových schopností,
- rozvoj cielených a koordinovaných pohybov s dôrazom na meniace sa prostredie a meniace sa aktivity,
- rozvoj prijateľných foriem pohybových aktivít s dôrazom na aktuálny sociálny kontext,
- osvojenie a upevnenie hygienických návykov,
- rozvoj verbálnych schopností,
- funkčne využívať komunikačné prostriedky vo vzťahu k telovýchovným aktivitám,
- zlepšiť prijímanie fyzického kontaktu s iným človekom,
- dodržiavať stanovené pravidlá pri fyzickej aktivite,
- spolupracovať a byť funkčným článkom vo vzájomnej interakcii s inými osobami,
- dodržiavať poradie v skupine,

- uplatňovať sebakontrolu pri pohybovej aktivite,
- zvládať účasť na hrových aktivitách s výmenou rolí,
- vedieť sa prispôbiť požiadavkám skupiny,
- uplatňovať napodobňovanie pri spoločných pohybových aktivitách,
- uvedomovať si jednotlivé časti svojho tela vo vzťahu k riadenému pohybu,
- vnímať smer v súvislosti s pohybom a orientáciou v priestore (hore, dolu, dopredu, dozadu, vpravo, vľavo...),
- rozvoj hrubej aj jemnej motoriky,
- rozvoj pohybovej koordinácie,
- rozvoj koordinácie oko - ruka,
- rozvoj pozornosti,
- rozvoj priestorovej a časovo-sledovej pamäti,
- rozvoj kreativity a improvizácie,
- rozvoj schopnosti generalizovať.

Uvedené ciele sa dosahujú prostredníctvom telovýchovných aktivít patriacich do nasledujúcich tematických celkov, ktoré sú uplatnené v obsahu vzdelávania:

- poznatky z telesnej kultúry, terminológia (druhy športov, cvikov, pohybov a polôh tela a častí tela pri telovýchovných činnostiach, častí tela, pomenovanie telocvičného náradia, náčinia a používaných pomôcok, atď.),
- základy poradových cvičení (vedieť sa postaviť na určené miesto, otočiť sa určeným smerom, zaradiť sa do útvaru určeného pre zoskupenie detí, dodržiavať pravidlo pri chôdzi v určenom útvare detí a i., aj prostredníctvom povelov poradových cvičení), (ďalej len „poradovosť“),
- prípravné, kondičné, koordinačné, kompenzačné, uvoľňovacie, vytrvalostné, obratnostné, relaxačné cvičenia,
- pohybové hry,
- rytmické hry a základy tanca,
- základy atletiky,
- turistika, resp. aj plávanie.

Na telesnej a športovej výchove sa využíva štandardné telocvičné náčinie, náradie a ďalšie vhodné pomôcky používané v bežnom edukačnom procese pri aplikácii programu TEACCH primerane k vývinovej úrovni žiaka.

Základné odporúčania

Pri vyučovaní telesnej a športovej výchovy žiakov s AU alebo PVP s MP je dôležité:

- pri každej pohybovej aktivite mať pripravené vizuálne pomôcky na alternatívnu formu komunikácie,
- dopredu žiaka informovať o forme a priebehu pohybovej aktivity, pre neho zrozumiteľnou formou, s využitím alternatívnej formy komunikácie,
- komunikovať prostredníctvom vizuálnych prostriedkov počas celej doby trvania pohybovej aktivity,
- umiestniť pomôcky potrebné k vykonaniu pohybových aktivít v poradí, v ktorom po sebe nasledujú jednotlivé aktivity alebo ich zložky,

- priestor upraviť takým spôsobom, aby vizuálne dostatočne informoval žiaka o procese pohybovej aktivity,
- mať pre žiaka zabezpečené súčasne s verbálnym promptom (frontálne) aj poskytnutie fyzického promptu zozadu, ak si nedokáže osvojiť aktivitu pomocou napodobňovania, – použiť aj vonkajšie motivačné činitele (individuálne, primárneho alebo sekundárneho charakteru), ak pohybová aktivita pre žiaka nie je zdrojom radosti,
- pred vypracovaním individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu na vyučovanie predmetu telesná a športová výchova zmapovať vývinovú úroveň žiaka v nasledovných oblastiach:
 - a) napodobňovanie,
 - b) receptívna zložka reči,
 - c) kooperácia,
 - d) prijímanie frontálnych inštrukcií,
 - e) úroveň spolupráce v skupine,
- na základe získaných výsledkov určiť formu vyučovania, ktorou môžu byť nasledujúce alternatívy:
 - a) výhradne individuálny prístup, t. j. 1 učiteľ a 1 žiak,
 - b) skupinový prístup - frontálne učenie niekoľkých žiakov súčasne s tým istým počtom učiteľov, aby mal každý žiak poskytovaný fyzický prompt,
 - c) skupinový prístup, keď je žiak schopný napodobňovať a pri frontálnom učení kooperuje s učiteľom - 1 učiteľ učí max. 4 žiakov,
- vytvárať také edukačné situácie, kde sa žiaci nemusia nutne deliť medzi sebou s pomôckami a pri ktorých môže byť rešpektovaná znížená až nemožná schopnosť kooperácie, ktorú možno budovať alebo zvyšovať len po veľmi malých krokoch.

Odporúčané základné aktivity pri individuálnom rozvíjaní

Kontaktné hry – fyzický kontakt medzi žiakom a učiteľom, podmienený iniciovaním vytvorenia očného kontaktu medzi žiakom a učiteľom.

Zrkadlo – na spontánne pohybové, vokalizačné prejavy žiaka učiteľ reaguje ich napodobňovaním.

Imitácia – napodobňovanie pohybu učiteľa - vedľa seba, za sebou a vo frontálnej polohe; imitácia pohybu s výmenou rolí; imitácia pohybu s výmenou rolí v určitom rytme, tempe a meniacej sa dynamike.

Odporúčané základné aktivity pri skupinovom rozvíjaní

Odovzdávanie – vytvorením očného kontaktu, v prípade verbalizujúceho žiaka aj oslovením spolužiaka, navodiť vykonanie pohybu, motorického prejavu.

Opakovanie (memoria) – žiak zopakuje predvedený pohyb. Hra, aktivita sa ukončí vtedy, keď pri nej príde na rad každý žiak.

Duet – učiteľ prezentuje jednoduchú následnosť pohybov a žiak, s ktorým nadviaže očný kontakt, napodobňuje pohyby učiteľa (spolu s učiteľom vykonávajú túto aktivitu) a rytmus jeho pohybu.

Poznámky a dôležité upozornenia

Iniciátorom každej aktivity v úvode je učiteľ.

Pred začatím skupinovej aktivity musia byť žiaci rozvíjaní individuálne.

Pri skupinových aktivitách treba vytvoriť homogénnu skupinu z hľadiska schopností zúčastnených žiakov.

Jeden učiteľ môže rozvíjať maximálne štyroch žiakov, v prípade potreby sa využíva pomoc ďalšej osoby (asistenta učiteľa alebo inej osoby), ktorý je na hodine spravidla vždy prítomný. Relaxačné cvičenia zaraďujeme na záver telovýchovných aktivít.

Pred vypracovaním individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu predmetu telesná a športová výchova je nevyhnutné preštudovať si celý obsah vzdelávania, nakoľko na základe

individuálnych osobitostí žiaka s AU alebo PVP s MP je možné prispôbovať aplikáciu niektorých prvkov či postupov uvedených pri iných ročníkoch a úrovniach.

Teoretické rozpracovanie postupnosti krokov pri jednotlivých činnostiach pre menej skúsených pedagógov z práce so žiakmi s AU alebo PVP s MP musí vychádzať z praxe.

V telesnej a športovej výchove žiakov s AU alebo PVP s MP je možné primerane využiť telesné cvičenia a pohybové aktivity uvádzané v odbornej literatúre venovanej zdravotnej telesnej výchove (telesnej výchove pre deti/žiacov so zdravotným oslabením).

2. Proces vyučovania predmetu telesná a športová výchova sa bude realizovať na hodinách telesnej výchovy 2 hodiny týždenne, 78 hodín ročne.

6. ROČNÍK – 1. úroveň

Žiak je postupne vedený k realizácii naučenej pohybovej hry v interakcii s jedným spolužiakom bez aktívneho zasahovania učiteľa (3-5 min.). Rozvíjame schopnosť žiakov iniciovať sociálnu interakciu prostredníctvom pohybovej hry s jedným alebo s viacerými spolužiakmi, bez aktívneho zasahovania učiteľa. Žiak je vedený k akceptácii zmeny – dokázať sa prispôsobiť zmenenej pracovnej situácii v prípade pribúdania počtu ďalších žiakov.

6. ROČNÍK – 2. úroveň

Pri jednotlivých aktivitách sa snažíme najmä iniciovať sociálnu interakciu prostredníctvom aktivít so spolužiakom/spolužiakmi bez aktívneho zasahovania učiteľa (3-5 min.), využívať naučenú pohybovú hru na interakciu so spolužiakom/spolužiakmi bez aktívneho zasahovania učiteľa (5-10 min.), bez väčších ťažkostí učiť žiaka, aby sa dokázal prispôsobiť zmenenému prostrediu a personálnej zmene. Treba rozširovať repertoár a obmeny doteraz zvládnutých pohybových zručností - chôdze a behu, prvky atletických disciplín, rozvíjanie a posilňovanie fyzickej zdatnosti formou kondičných cvičení, koordinačných a relaxačných cvičení.

6. ROČNÍK – 3. úroveň

Výber telovýchovných aktivít sleduje stanovené ciele telesnej výchovy, vychádza z ich repertoáru realizovaného v predchádzajúcom ročníku. Pri realizácii jednotlivých

pohybových aktivít treba navodzovať situácie najmä na imitáciu pohybových aktivít učiteľa, spolužiaka/spolužiakov s cieľom prispôsobiť sa skupinovej aktivite; spontánne využívanie naučenej pohybovej hry na interakciu so spolužiakom/spolužiakmi s možnosťou minimálneho zasahovanie učiteľa; spontánne iniciovanie sociálnej interakcie prostredníctvom aktivít so spolužiakom alebo viacerými spolužiakmi, s možnosťou minimálneho zasahovanie učiteľa; prispôsobovanie sa zmenenému prostrediu; prispôsobovanie sa personálnej zmene.

3. Ciele a obsah vzdelávania

6. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Zvýšiť mieru sociálne prijateľnej formy kooperácie s jedným alebo s viacerými spolužiakmi,
- prijať a dodržiavať pravidlá jednoduchých aj zložitejších pohybových aktivít,
- prijať zmenu v počte účastníkov pohybových hier,
- upevniť sociálne prijateľnú formu komunikácie medzi učiteľom a spolužiakmi prostredníctvom pohybových aktivít,
- funkčné používanie komunikačných prostriedkov,
- dokázať prijať fyzický kontakt,
- vedieť prijať uplatnenie pravidiel,
- interakčná kooperácia v aktivitách v kooperácii s učiteľom, so spolužiakom,
- základy sebakontroly,
- dokázať sa prispôsobiť požiadavkám skupiny,
- napodobňovanie pri spoločných pohybových aktivitách,
- uplatňovanie poradovosti.

OBSAH

Výber telovýchovných aktivít sleduje stanovené ciele telesnej výchovy, vychádza z ich repertoáru realizovaného v predchádzajúcom ročníku.

Z nich najmä:

- uprednostňovanie loptových hier s jednoduchými pravidlami,
- prekonávanie jednoduchej prekážkovej dráhy v chôdzi, behu, lezení v zástupe za učiteľom.

6. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Rozšíriť nadobudnuté zručností v predchádzajúcich ročníkoch,
- upevniť nadobudnuté schopnosti a zručnosti pri vykonávaní pohybových aktivít s dôrazom na generalizáciu týchto zručností v zmenenom vonkajšom prostredí, na zmenu formy vykonávanie aktivity a na personálnu zmenu,
- upevniť dodržiavanie pravidiel hrových a pohybových aktivít,
- funkčne používať komunikačné prostriedky,
- prijatie fyzického kontaktu,
- prijatie stanovených pravidiel,
- aktívna kooperácia s učiteľom, spolužiakom,
- sebakontrola,
- vedieť sa prispôbiť požiadavkám skupiny,
- využívať napodobňovanie pri pohybových aktivitách,
- akceptovanie poradovosti,
- generalizácia (prenos) naučenej aktivity.

OBSAH

Výber telovýchovných aktivít sleduje stanovené ciele telesnej výchovy, vychádza z ich repertoáru realizovaného v predchádzajúcom ročníku.

Zdravotné cvičenia - zamerané na posilňovanie, uvoľňovanie a preťahovanie jednotlivých svalových skupín, na získavanie návykov správneho držania tela. Chôdza po akupresúrnom alebo pohyblivom chodníku. Chôdza na stepperi. Jazda na rehabilitačnom bicykli.

Kondičné cvičenia - zamerané na chôdzu, beh, skoky, lezenie, hádzanie, chytanie a gymnastické cvičenia.

Chôdza – upevňovanie správneho držania tela pri chôdzi, chôdza daným smerom, chôdza po čiare, stočenom lane alebo hadici, chôdza v zástupe za učiteľom. Nácvik rytmickej chôdze. Prekračovanie nízkych prekážok pri chôdzi – kocky zo stavebnice, škatule od topánok a pod. Nácvik chôdze po schodoch nahor a dolu so striedaním ľavej a pravej nohy. Nácvik chôdze vo dvojiciach s držaním sa za ruky. Postupné rytmizovanie chôdze s udávaním tempa vytlieskavaním, bubnovaním. Chôdza a prekračovanie nízkej prekážky s ľahkým predmetom v ruke.

Beh – prehlbovanie nácviku pohybov nôh a ramien pri behu, beh určeným smerom, beh v zástupe za učiteľom alebo za spolužiakom, samostatné prebehnutie vizuálne vyznačenej trasy na zemi. Vybehnutie na daný signál zo stoja, drepu.

Skoky a poskoky na mieste i z miesta znožmo a striedavo na jednej, druhej nohe, skok cez čiaru, lano položené na zem. Preskok prekážky vysokej max, 15 cm, zoskok z výšky 20 - 30 cm na mäkkú podložku, podľa možností do drepu. Nácvik skoku do diaľky.

Lezenie - upevňovanie lezenia po kolenách smerom dopredu. Lezenie po vizuálne vyznačenej trase, preliezanie vhodných prekážok – preliezačky, nízky rebrík max. 1 m, lavičky, švédske debny, obruče na stojanoch. Spúšťanie sa na kĺzačke. Podliezanie a preliezanie vhodných prekážok - švédske lavice, švédske debny.

Hádzanie a chytanie – nácvik chytania lopty guľajúcej sa po zemi, po šikmej ploche, lopty hodenej/podanej učiteľom/spolužiakom. Hodenie lopty učiteľovi, spolužiakovi. Hádzanie do terča, na cieľ, nácvik nadhadzovania lopty obidvoma rukami. Prehadzovanie nízkych prekážok. Nácvik hodu lopty do diaľky.

Gymnastické cvičenia - prechod cez lavičku s obratom. Chôdza po šikmej ploche, napr. po zavesenej lavičke. Výskok maximálne na 2 diely švédskej debny.

Základy akrobatických cvičení - prevaľovanie sa bokom v ľahu na rovnej podložke – s vystretými nohami, kolíska na chrbte z drepu spojného.

Aktivity na rozvoj rovnováhy, laterality a koordináciu pohybov (napr. niektoré jednoduché one brain cvičenia).

Sezónne činnosti - v zimnom období hry na snehu, nácvik chôdze po klzkej ploche, sánkovanie sa na miernom svahu, v jarnom a v letnom období turistika, podľa možností v ktoromkoľvek ročnom období aj plávanie.

Kolektívne činnosti - loptové hry s jednoduchými pravidlami. Naháňačky.

Hudobno–pohybové hry - rytmizovaná chôdza, beh v rôznom tempe udávanom učiteľom, so zmenou signalizovanou zvukom píšťalky. Riekanky, detské pesničky spojené so symbolizáciou pohybov a aktivít. Nácvik točenia sa vo dvojiciach – učiteľ a žiak. Prísunný krok bokom, nácvik prísunného kroku vpred, nácvik cvalu bokom.

Koordinačné a relaxačné cvičenia - upevňovanie cvikov z predchádzajúcich ročníkov.

6. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Upevňovanie už nadobudnutých schopností a zručností pri vykonávaní pohybových aktivít s dôrazom na generalizáciu týchto zručností v zmenenom vonkajšom prostredí, na zmenu formy vykonávanie aktivity a na personálnu zmenu,
- podpora pohybových zručností a návykov potrebných pre pracovné a spoločenské začlenenie žiakov s autizmom do majoritnej spoločnosti,
- dodržiavanie pravidiel pri hre a pri pohybových aktivitách s možnosťou poskytnutia maximálne verbálneho promptu.
- funkčné používanie komunikačných prostriedkov,
- rozvoj verbálnych schopností súvislosti s pohybovými aktivitami,
- prijímanie fyzického kontaktu,
- akceptovanie a uplatňovanie stanovených pravidiel,
- kooperácia, rozvoj interakčnej kooperácie,

- sebakontroly,
- kreativita a improvizácia schopnosť,
- generalizácia (prenos) nadobudnutých pohybových zručností.

OBSAH

Zdravotné cvičenia - zamerané na posilňovanie, uvoľňovanie a preťahovanie jednotlivých svalových skupín, na získavanie návykov správneho držania tela. Chôdza na akupresúrnom lebo pohyblivom chodníku. Chôdza na stepperi. Jazda na rehabilitačnom bicykli.

Kondičné cvičenia - zamerané na chôdzu, beh,, skoky, lezenie, hádzanie, chytanie a gymnastické cvičenia.

Chôdza – upevňovanie správneho držania tela pri chôdzi, chôdza daným smerom, chôdza po čiare, stočenom lane alebo hadici, chôdza v zástupe za učiteľom. Nácvik rytmickej chôdze. Prekračovanie nízkych prekážok pri chôdzi – kocky zo stavebnice, škatule od topánok a pod. Nácvik chôdze po schodoch na hor a dole striedavo ľavou, pravou nohou. Nácvik chôdze vo dvojiciach s držaním, postupné rytmizovanie chôdze s udávaním tempa – vytlieskavanie, bubnovanie. Chôdza a prekračovanie nízkej prekážky s ľahkým predmetom v ruke.

Beh – prehlbovanie nácviku pohybov nôh a ramien pri behu, beh daným smerom, beh v zástupe za učiteľom alebo za spolužiakom, prebehnutie vizuálne vyznačenej trasy na zemi. Vybehnutie na daný signál: zo stoja, drepu. Beh – vybehnutie na dohodnutý signál, beh v zástupe za spolužiakmi po vizuálne vyznačenej trase. Beh cez nenáročnú prekážkovú dráhu.

Skoky – poskoky na mieste i z miesta znožmo a striedavo na jednej, druhej nohe, skoky z miesta, skok cez čiaru, lano, hadicu položenú na zem. Preskok prekážky vysokej max, 15 cm, zoskok z výšky 20 - 30 cm na mäkkú podložku podľa možností do drepu, nácvik skoku do diaľky.

Lezenie - upevňovanie lezenia v pred po kolenách. Lezenie v pred danou vizuálne vyznačenou trasou, preliezanie vhodných prekážok – preliezačky, nízky rebrík max. 1 m, švédske lavičky, švédske debny, obruče na stojančekoch. Spúšťanie sa na kĺzačke. Podliezanie a preliezanie vhodných prekážok - švédske lavice, švédske debny. Lezenie na nízky rebrík – cielene – motivovať žiaka/žiacov s primárnymi motivačnými činiteľmi.

Hádzanie a chytanie – nácvik chytania lopty guľajúcej sa po zemi, po šikmej ploche, lopty hodenej/podanej učiteľom/spolužiakom. Hodenie lopty učiteľovi, spolužiakovi. Hádzanie do terča, do cieľa, nácvik nadhadzovania lopty obidvoma rukami. Prehadzovanie nízkych prekážok. Nácvik hodu lopty do diaľky.

Gymnastické cvičenia - prechod cez lavičku s obratom. Chôdza po šikmej ploche, napr. po zavesenej lavičke. Výskok max. na 2 diely švédskej debny.

Základy akrobatických cvičení - prevaľovanie bokom v ľahu na rovnej podložke – napnutými nohami, kolíska na chrbte z drepu spojeného. Aktivity na rozvoj rovnováhy, lateralitu a koordináciu pohybov (napr.: niektoré jednoduché one brain cvičenia).

Sezónne činnosti - v zimnom období hry na snehu, nácvik chôdze po klzkej ploche, sánkovanie sa na miernom svahu, v jarnom a v letnom období turistika, podľa možností v ktoromkoľvek ročnom období plávanie.

Kolektívne činnosti - loptové hry s jednoduchými pravidlami. Naháňačky.

Hudobno–pohybové hry , rytmizovaná chôdza a beh v rôznom tempe udávaného učiteľom, ktorého zmena je signalizovaná zvukom píšťalky. Riekanky, detské pesničky spojené so symbolizáciou pohybov a aktivít. Nácvik točenia sa vo dvojiciach – učiteľ a žiak. Prísunný krok bokom, nácvik prísunného kroku vpred, nácvik cvalu bokom.

Koordináčne a relaxačné cvičenia - využívanie cvikov z predchádzajúcich ročníkov.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.